

september 2012 nr. 47

INFO LGOG KRING TER HORST

Limburgs Geschied- en Oudheidkundig Genootschap afd Ter Horst
Opgericht 1 januari 1974

INFO LGOG KRING TER HORST

Tweeentwintigste jaargang, nummer 47, september 2012

Een uitgave van het Limburgs Geschied- en Oudheidkundig Genootschap afdeling Ter Horst.

INFO LGOG verschijnt twee maal per jaar. De oplage is 200 exemplaren.

REDACTIE INFO LGOG

Dhr. J.H. Jenniskens (Jos)
Engelerveld 14, 5961 DP Horst.
Telefoon: (077)3982948
Telefoon: 06-13636386
mailadres: josjenniskens@home.nl

Dhr. J.T.L. Duijf (Jan)
Kloosterstraat 19, 5961 GE Horst
Telefoon: (077)3988322
Mailadres: jtlduijf@hetnet.nl

Redactieadres: Engelerveld 14, 5961 DP Horst, telefoon 077 398 2948
e-mail: josjenniskens@home.nl

INHOUDSOPGAVE

<u>Van de redactie</u>	<u>4</u>
<u>Bij aanvang van het nieuwe seizoen</u>	<u>5</u>
<u>Column Wim Moorman</u>	<u>8</u>
<u>Avondwandeling door Broekhuizenvorst</u>	<u>11</u>
<u>Geschiedenis van America</u>	<u>12</u>
<u>Lezing Met Napoleon naar Moskou</u>	<u>19</u>
<u>Interview met Jan Holthuis</u>	<u>22</u>
<u>Excursie Essen Welterbe Zollverein</u>	<u>29</u>
<u>Wie was Frans Clemens von Fürstenberg</u>	<u>33</u>
<u>Lezing Klimaatverandering</u>	<u>36</u>
<u>Column Xavier van Dijk</u>	<u>39</u>
<u>Studiereis naar Sussex</u>	<u>42</u>
<u>De waarde van het historische landschap</u>	<u>48</u>
<u>Reactie van de voorzitter</u>	<u>54</u>
<u>De Oudheidkamer – Genealogie – de Kantfabriek</u>	<u>57</u>
<u>Nieuwe publicaties</u>	<u>59</u>
<u>Lezing Broekhuizen - Broekhuizenvorst</u>	<u>60</u>
<u>Programma 2012-2013</u>	<u>62</u>
<u>Cursus Genealogie bij het Hobby-Gilde Horst e.o.</u>	<u>63</u>
<u>Bestuur LGOG kring Ter Horst</u>	<u>64</u>

VAN DE REDACTIE

Geschiedenis als beleving vormt een belangrijk onderdeel van de LGOG-activiteiten. Historische reizen en wandelingen zijn bijzonder populair bij onze leden. Hierover zijn veel artikelen opgenomen.

De column 'historische sensaties' is Wim Moorman op het lijf geschreven.

Xavier van Dijk gunt ons steeds een persoonlijke blik in de keuken van de archeologie.

U begrijpt dat de redactie verguld is met de vaste inbreng van deze ervaren schrijvers en publicisten.

Er is de redactie veel aan gelegen om vanuit alle kernen van Horst aan de Maas regelmatig bijdrages te ontvangen voor publicatie in ons blad. Daarom gaat de redactie actief personen benaderen voor het schrijven van een artikel over hun kern.

In dit nummer wordt de spits afgebeten door Hay Mulders met de geschiedenis van America.

Zoals in INFOLGOG no 46 ook in dit nummer weer aandacht voor de waarde van het historische landschap. We koesterden de stille hoop dat dit voornemen binnen de afdeling zou leiden tot gerichte en vernieuwende activiteiten.

De voorzitter heeft op de oproep gereageerd. Deze is opgenomen op pagina 54.

Tenslotte willen we onze lezers weer oproepen om vooral, mondeling of schriftelijk, te reageren op de kwaliteit, vorm en inhoud van INFO LGOG.

BIJ AANVANG VAN HET NIEUWE SEIZOEN

Marcel van den Munckhof, voorzitter

Aan de leden van de Kring Ter Horst,

Een nieuw seizoen, een nieuwe Info LGOG en nieuwe activiteiten gedurende de komende winterperiode. Het achter ons liggende seizoen is succesvol verlopen: de lezingen werden prima bezocht en boden interessante onderwerpen, de jaarvergadering is goed en probleemloos verlopen, de excursie naar Essen en omgeving was uitstekend bezet en bood een variatie aan onderwerpen zoals kunst en industriële archeologie. Onze zomerse activiteit, de zomeravondwandeling, werd ook door een grote groep belangstellenden bezocht. We mogen, kortom, tevreden zijn. Ook het nieuwe seizoen biedt weer voor elk wat wils: we bekijken de roversbendes in onze streken rond de achttiende eeuw tijdens de openingslezing, we gaan in een archeologisch getinte lezing nader in op het Fort Sint-Michiel in Blerick, we horen van de baron zelf over en bezoeken zijn kasteel van Geijsteren en we gaan met een volle bus op weg naar de Slagvelden van Ieper en van de Somme vanwege de Eerste Wereldoorlog.

In januari gaan de plaatselijke activiteiten natuurlijk verder; in de hele provincie starten dan de activiteiten vanwege het 150-jarig (!) bestaan van het Limburgs Geschied- en Oudheidkundig Genootschap LGOG. Elke kring en elke sectie is uitgenodigd een activiteit voor alle leden te programmeren en aan te bieden. De kring Ter Horst nodigt alle LGOG-leden uit om in de maand mei naar Griendtsveen te komen voor een bezoek en een rondleiding. We willen hiermee monumenten, natuur, archeologie en industriële geschiedenis verenigen. Onze leden krijgen voor al deze activiteiten natuurlijk persoonlijk steeds een uitnodiging.

Graag wil ik via deze weg u wijzen op onze website, www.lgogterhorst.nl. Op dit moment zijn we bezig, beetje bij

beetje, vernieuwingen door te voeren. Ik wil u allen uitnodigen om de site te bekijken en ons suggesties voor verbetering te geven en te laten weten wat u nog mist op de site. Veel zaken staan er al op (denk bijvoorbeeld aan deze uitgave die met telkens een nummer "achterloopt" op de actualiteit, kwestie van u als lid eerder op de hoogte te brengen), maar wellicht heeft u nog ideeën van dingen die u mist. Nieuw in de website is dat vanaf nu het "Dorpseigene" gedigitaliseerd is en voor iedereen te lezen. Meer dan 30 jaar geleden werd deze bundel gemaakt en het leek het bestuur een goed idee om iedereen toegang tot dit boekwerk te verschaffen; daarnaast is het interessant om de verschillen te zien tussen toen en nu.

Ook proberen we als bestuur een vinger aan de pols te houden bij de actualiteit; dit jaar hebben we bijvoorbeeld een brief naar de gemeente Horst aan de Maas gestuurd waarin we onze zienswijze gaven over het beleid op het gebied van archeologie in onze gemeente (zie de vorige editie van Info LGOG). Nadat we nog steeds geen reactie – zelfs geen ontvangstbevestiging! – mochten ontvangen, hebben we de brief opnieuw gestuurd in afwachting van een bevredigende reactie. Misschien zijn er zaken waarvan u zelf denkt dat wij als bestuur op de hoogte moeten zijn. Wij waarderen het als u ons tipt en wij zullen dan bekijken of en hoe wij kunnen reageren op deze suggesties.

De voormalige Oudheidkamer – gevestigd in De Kantfabriek – doet een oproep, na overleg met ons, voor een oplossing voor de genealogische afdeling. In dit nummer kunt u de oproep lezen en we hopen op een richtinggevende respons van onze leden.

Ondanks de financiële crisis is de vereniging gezond; het aantal leden is stabiel en de deelname is verheugend. Wij denken dat dit mede door het uitnodigende programma komt maar ook door de lage tarieven. Die tarieven kunnen we zo laag houden door de inzet van veel vrijwilligers: niet alleen de leden van het bestuur zijn ook actief maar ook de redactie van deze Info LGOG en de verspreiders ervan. Maar denkt u ook

eens aan de jaarboeken, de Publications. Die worden door vrijwilligers bezorgd en dat laatste levert zelfs geld op voor onze kas omdat de bespaarde kosten door het Bureau vergoed worden aan de lokale penningmeesters. Wij streven ernaar om de kosten voor activiteiten zo laag mogelijk te houden (misschien zelfs wel gratis) zodat zoveel mogelijk mensen deel kunnen nemen. Om ideeën hierover op te doen gaat het Bestuur actief op pad, in overleg met andere besturen en zet het de "voelhorens" links en rechts uit. Zo is een bezoek van ons bestuur aan het bestuur van de kring Maas en Niers (Gennep en omstreken) een recent voorbeeld hiervan. Ook bezoeken we regelmatig de bijeenkomsten met het Hoofdbestuur waardoor we met alle Limburgse kringen contact houden.

Wij hopen u in het nieuwe seizoen weer in groten getale te mogen begroeten bij onze activiteiten en wensen u alvast veel plezier!

MB Administratie

voor uw complete administratie

Marjo Beckers

tel. 077 - 397 17 12

e-mail: marjobeckers@hetnet.nl

COLUMN HISTORISCHE SENSATIES (3)

Wim Moorman

Braadworst van Kersten

Zul je natuurlijk altijd zien: juist als je hebt besloten dat het maar eens afgelopen moet zijn met die stukjes over historische sensaties beleef je er een van het zuiverste soort. Dus, als het gepermitteerd is, toch nog maar een keer voortgeborduurd op hetzelfde thema.

Het gebeurt bij het ordenen van een in de loop der tijd steeds hoger gegroeide stapel ongeordende papieren. Krantenknipsels van jaren her, kassabonnen van artikelen die inmiddels alweer aan vervanging toe zijn en lootjes van loterijen met als hoofdprijs een zwart-wittelevisie, ze verdwijnen rücksichtslos in de prullenbak. Een gebruikershandleiding voor WP 5.1 treft hetzelfde lot. Dat ruimt nog eens lekker op!

Dan stuit ik ineens op twee A4-kopieën. Omdat kopieën per definitie surrogaat zijn, klem ik ze tussen duimen en wijsvingers van beide handen, klaar om ze te vierdelen. Maar wacht! Dat zijn kopieën van advertentiepagina's uit het Horster weekblad De Echo! Voor elk interieur BEHANG van BROUWERS. Te koop een flinke partij eetaardappelen (Pimpernel). Joosten kolen ... voor gezellige avonden. Historische sensatie? 'Een gevoel van onmiddellijk contact met het verleden'? Wis en waarachtig!

Geen idee waarom ik juist die twee pagina's ooit heb gekopieerd. Naar een datum is het vergeefs zoeken, maar naar schatting zijn ze omstreeks 1960 gepubliceerd. Ze vormen het levend bewijs dat er geen (bewegend) beeld voor nodig is om te worden terugkatapulteerd in de tijd.

OSCOOP

Schweijk

Heinz Rühmann,
Ernst Staan
ook iedereen,
soldaat Schweijk,
ng alle leeftijden

Dr. Mabuse

e.v.a.
ller van Fritz
reidt angst en
d voor 'n raadsel
Toegang 18 jaar

een familiefeest

januari

LOTEN

ert Horst

Melderslo

in in zaal Mooren

Voordracht

7.30 u. Entré f 1,50

deze avonden vrij

k.

nissen — Komt zien

lenbeeld & Zn

— Telef. 04709-1560

hines, enz.)
oorwaarden 90%)
an)

In verband met plaatsing van nieuwe oven tussen 1 en
15 febr. a.s. verzoeken wij onze clientele hun bestellingen
één dag tevoren voor 4 uur 's middags te doen.

Bakkerij J. Litjens-Vervoort
Meterik-Horst

BRAADWORST van KERSTEN
DA'S PAS LEKKERE . . . ! (al 70 jaar 'n begrip)

PLUIMVEEHOUDERS,

Wij staan weer klaar voor
U te leveren:

C.P.I.-kuikens en Jonge
Hennen met en zonder cer-
tificaat. Wij fokken ze
voor U op tot 6 weken (bij
vooruitbestelling) voor f 2
met certificaat.

Alles van eigen bedrijf
Broederij en Opfokbedrijf

P. HUYS, Langstraat 54,
Hegelsom, Telefoon 1440

Voor
LIJKAUTO'S
GERRIT SLUYS
Tel. 6000, Venlo

Te koop houten kippenhok.
M. v. Rens, Amerikaanse-
weg 62.

AFWEZIG
P. Chr. van Remundt
ARTS
van 29 jan. tot 4 febr.

De praktijk wordt waargenomen door
Dr. H. Strijbosch, Dr. Ch. Le Lorrain,
Dr. J. v.d. Meerendonck en Dr. J. Holthuis

GEVRAAGD
METSelaars en OPPERLIEDEN
Aannemersbedrijf PEELEN
Americaanseweg, Horst

Pluimveehouders: BEPERK HET BEDRIJFS-RISICO

Pseudogvoegpest — Infectieuze bronchitis — Fokken en diphterie
zijn gevaarlijke belagers van de bedrijfvee.

Voorbehoedenden, met **goede entstof**, is de oplossing

Gebruik: P'vivax (pseudopest)
Bronvax (bronchitis)
Nodiphterit (pokken diphterie)

PROFITEER van een 30-jarige ervaring en de **GARANTIE** die op onze ent-
stoffen gegeven wordt. (garantieverklaring in elke verpakking)

Verkrijgbaar bij dierenartsen

LABORATORIA DR. DE ZEEUW N.V., DE BILT

IEDERE DINSdag
om 8 uur **THEORIE**
bij Café P. J. van
Stationsstraat 31, H

Auto- en Motorrijsch
SIJENG HEESSEN, Sew
Telefoon K 476

Nieuwe wagens te hu
4 en 6 persoons. A
verscheid, binnen- on
tenland.

GEEN
RISICO LOPEN
BU
DE SPECIAALZAAK
Electro Special
TON MAAK
KOPEN

HERKSTR 8 B
TEL. 1343
HORST

Gevraagd een winkel
je en eenhulp voor de
houding. Bakkerij en
versmiddebedrijf
Houwen, Hoofdstraat 5
Telefoon 1316.

Te koop gevraagd Bang
Gitaar, J. Janssen, T
rayweg 15, Horst

Laat de advertenties enkele minuten op je inwerken en je waant je in het Horst van vijftig jaar geleden. Het Horst waar ketenwinkels nog in geen velden of wegen te bekennen zijn, waar de 'clientèle' nog 'vriendelijk wordt verzocht' iets te doen of na te laten. Het Horst ook waar de gebiedende wijs meervoud nog eindigt op een t ('Koopt het beste gazonmengsel bij Kleuskens Zaadhandel') en waar nog in het Nederlands om aspergestekers en -sorteerders wordt gevraagd.

Met een beetje verbeeldingskracht zie je de rij wachtenden voor je die aan de kassa van de Centraal Bioscoop in de Schoolstraat een kaartje probeert te bemachtigen voor The Bravados met Gregory Peck en Joan Collins. Je proeft figuurlijk de toewijding waarmee aan het Wilhelminaplein bij Joosten-Keijsers ('1e Horster pers- en reparatie-inrichting') dames- en herenkleding wordt gestoomd en gerepareerd en je proeft letterlijk die heerlijke braadworst van Kersten: 'Braadworst van Kersten da's pas lekkere ....! (al 70 jaar 'n begrip)'.

Historische sensatie in optima forma dus. Maar brengen die twee advertentiepagina's me nu ook nog verder in m'n zoektocht naar het wezen van het begrip? Jazeker! Zo sterken ze me in een groeiende overtuiging dat de historische sensatie voor het oprapen ligt. Dat wil zeggen: als je er een beetje oog voor hebt en over enige fantasie beschikt kan de kleinste kleinigheid of de triviaalste trivialiteit zomaar een historische sensatie teweegbrengen. Een ander inzicht dat voortkomt uit de advertentiepagina's is dat de historische sensatie wel heel erg persoonlijk is: bij mij zetten die advertenties van alles in werking, terwijl ze ongetwijfeld hele volksstammen onberoerd zullen laten. Iets uiterst subjectiefs derhalve, die historische sensatie. Geen baanbrekende conclusie overigens, want wie googelt op 'historische sensatie' en 'subjectiviteit' ziet dat talloze anderen al eerder tot dezelfde ontdekking waren gekomen.

U vraagt zich misschien af wat ik uiteindelijk met de kopieën heb gedaan? Welnu, surrogaat of niet, ik heb ze op een andere stapel onbestemde papieren gelegd. Kom ik ze dan de volgende keer bij toeval weer tegen, dan zal blijken hoe het zit met de reproduceerbaarheid

AVONDWANDELING DOOR BROEKHUIZENVORST

De jaarlijkse zomeravondwandeling van LGOG Kring Ter Horst trok voor de editie 2012 op woensdag 4 juli een zestigtal belangstellenden. Als middelpunt voor de wandeling op deze zonnige en warme woensdagavond werd de kern van Broekhuizenvorst uitgekozen. De heer Jeu Derikx van de Historische Kring Broekhuizen-Broekhuizenvorst, die tijdens de jaarvergadering van 14 maart al verteld had over zijn dorp en het werk van de historische kring, leidde een halve groep; de heer Wiel Jenniskens, lid van onze kring, geboren, getogen en woonachtig in Broekhuizenvorst nam de andere helft voor zijn rekening.

In een wandeling van een uur werd stilgestaan bij de bijzondere gebouwen van het dorp en bij de mooie hoekjes. Vervolgens werd nog een bezoek aan de kerk gebracht waar de heer Derikx een korte toelichting gaf op de beelden en de glas-in-loodramen. Rond negen uur werd de succesvolle bijeenkomst beëindigd.

DE GESCHIEDENIS VAN AMERICA

Hay Mulders

Oorspronkelijk, honderdduizenden jaren geleden, was de Peel een stroomgebied van de Maas. Doordat het terrein zich langzaam verhief, werd de Maas naar het Oosten gedrongen. Daardoor werd een land achtergelaten, dat in de loop der eeuwen veranderde in een uitgestrekt hoogveengebied, afgewisseld met stukken heide en zandverstuivingen.

Eeuwenlang is dit gebied van honderdduizend hectaren heide, veen, vennen en zandruggen op de grens van Brabant en Limburg een verlaten en troosteloos landschap geweest, nagenoeg onbewoond en vanwege de vele verraderlijke moerassen gevaarlijk om er doorheen te trekken.

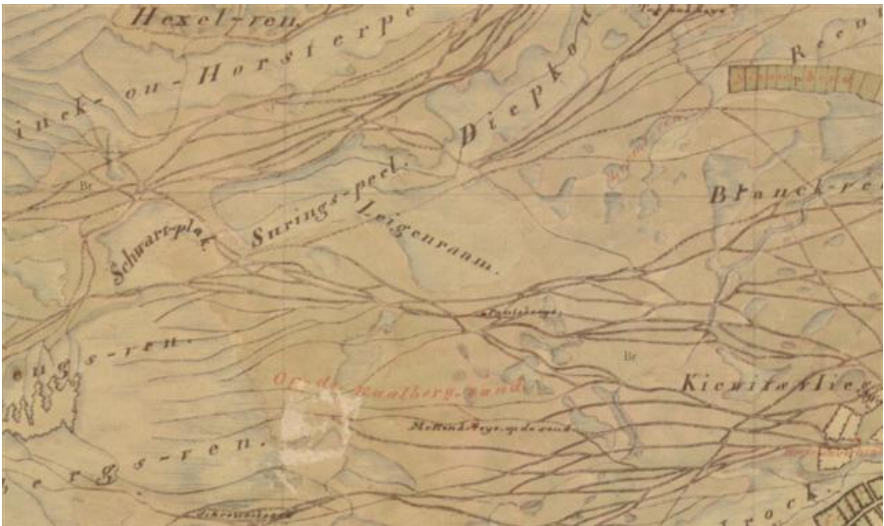
Nog in de vorige eeuw werd dit gebied op de kaart van Nederland als een witte vlek aangegeven, omdat het onbekend land was in meer dan een opzicht.

Het hele gebied behoorde aan vijftien Brabantse en vier Limburgse dorpen, waarvan zes, nl. Asten, Deurne, Meyel, Venray, Horst en Sevenum bijna de hele Peel bezaten. Horst en Sevenum vormden tot 1837 één gemeente. Pas vanaf 1837 zijn Horst en Sevenum elk een afzonderlijke gemeente.

De toenmalige gemeente Horst was een van de grootste gemeenten van Limburg wat oppervlakte betreft. Tussen Maas en Peel en de gemeenten Venray, Venlo en Deurne strekte Horst zich uit over 8033 ha. Ongeveer een-vierde deel ressorteert onder het kerkdorp America. .

Voor 1800 was de plaats waar nu America ligt een groot veen- en heidegebied, enkel bereikbaar via enkele paden.

Op de oude Tranchotkaart komen we de Schwart Plak en de Suringspeel ook al tegen.

Detail Tranchot kaart 1803

Omstreeks 1850 was America een dorp van 7 gezinnen. Omstreeks 1900 was dit aantal gegroeid tot 85 gezinnen en ruim 500 inwoners. Inmiddels is het dorp uitgegroeid tot ruim 800 gezinnen en ongeveer 2200 inwoners.

De feitelijke veranderingen en ontwikkelingen van America kwamen pas goed op gang toen men de Peel als ontwikkelingsgebied ging beschouwen. America heeft zich vooral ontwikkeld nadat in 1866 de spoorlijn tussen Venlo

en Helmond voltooid was. In die tijd was er ook in America een station, wat in 1970 helaas is gesloopt.

Nadat er in die tijd in toenemende mate veen werd afgegraven, werd de bodem geschikt gemaakt voor veeteelt, land- en tuinbouw.

Teneinde de Amerikaanse bevolking geleidelijk aan wat meer mogelijkheden te bieden werd er van gemeentewege in 1888 een school gesticht. Meester Nusselein probeerde er met eindeloos geduld les te geven aan de kinderen.

Er werden in 1888 vier en veertig leerlingen ingeschreven. Voorheen moesten de kinderen van America te voet in Horst naar school.

In 1891 werd de eerste pastoor benoemd voor de pas opgerichte parochie. Dat was bouwpastoor Jeuken, naar wie een straat genoemd is in het dorp.

De eerste steen voor de kerk werd gelegd op 27 juli 1891. In 1894 werd de kerk geconsecreerd. In 1893 werd pastoor Jeuken vanwege zijn organisatorisch talent belast om ook in de jonge peelkolonie Griendtsveen een kerkgebouw te helpen realiseren. Zo is het te verklaren dat het kerkgebouw van America en dat van Griendtsveen zoveel op elkaar lijken.

Medio 1892 werd het kerkgebouw van de St. Jozef-parochie van America in gebruik genomen. Bij de eerste banken-verpachting van 24 zitplaatsen en 24 stoeltjes werd de

kapitale som opgebracht van f. 54,15.

In 1893 kwamen de zogenaamde kerkenwoningen gereed, die pastoor Jeuken had laten bouwen. Zij werden achtereenvolgens verhuurd aan de families Hoogendorp, Koort, van Leeuwen en van Doorne.

Van de familie van Doorne stammen de heren Hub en Wim van Doorne, de stichters van het latere DAF-concern.

De naam America.

America is genoemd naar groot Amerika.

Men beschouwde de vroegere trek naar de Peel als een soort ontdekkingsreis. Het land in en om de Peel werd letterlijk ontgonnen. Door deze ontginningen trokken keuterboertjes en veenarbeiders met hun hele hebben en houwen naar het "verre Westen", net als de kolonisten in het grote Amerika deden. In de omgeving treffen we meer namen aan van andere landen en gebieden: Californië, Oostenrijk, Frankrijk, Egypte, Siberië. Ook de komst van de spoorlijn doet denken aan de ontsluiting van het grote Amerika door de grote spoorlijnen.

Hoe het ook zij, in het begin van de 19^e eeuw kwamen de Fransen hier de streek verkennen en maakten zij kaarten van het gebied. Op deze kaarten treffen we de benaming "Amerique" al aan.

Sommige herleiden de naam America van het Duitse Am – erica, dat “aan de heide” zou betekenen. Duitsers zouden hier vroeger hun bijenkasten aan de rand van de heide gezet hebben.

Onderstaand citaat uit een artikel van Rob Rentenaar van het Meertens instituut maakt duidelijk dat de eerste verklaring de meest voor de hand liggende is.

Citaat: **Am Erika ?**

Sommigen beweerden dat het dorp ontstaan was bij een landgoed dat door een Duitse grootgrondbezitter in Horst gesticht was. Anderen waren van mening dat Duitse bijenhouders, die hun korven aan de rand van de heide neergezet hadden, de naamgevers geweest waren. In beide gevallen gingen de briefschrijvers er echter van uit dat deze Duitsers het dorp *Am Erika* genoemd hadden. Later zou de oorsprong van die naam vergeten zijn, waarna men hem als Amerika was gaan interpreteren.

Ik vrees nu dat degenen die de naam America op deze manier willen verklaren nog iets anders vergeten zijn en wel hun lessen Duitse grammatica. Want wat zongen de SS-ers

immers toen ze hier in 1940 luid stampend kwamen binnenmarcheren ? Juist: auf der Heide blüht *die Erika!*. Zij hadden op school goed opgelet en wisten dat het woord Erika vrouwelijk was. Een vorming *Am Erika* zou in een Duitse mond dan ook volstrekt ongrammaticaal geweest zijn. Hoogstens had men de naam *An der Erika* kunnen vormen, maar die had zich nog minder tot America kunnen dan dat bij *Am Erika* het geval geweest zou zijn.

Emigratie.

Nee, het dorp *America* is echt naar het werelddeel Amerika vernoemd. Het deelt deze naamsoorsprong met meer dan negentig buurten, gehuchten, wijken, boerderijen en stukken grond in Nederland, die ook allemaal Amerika of soms Klein Amerika of Nieuw Amerika heten. Het enige Duitse aan het dorp in Limburg is misschien het vroege ontstaan van de naam. Zoals overal in West en Noord Europa vormt de plaatsnaam Amerika een echo van de grote emigratiebeweging over de Oceaan , die in de vorige eeuw op gang begon te komen. In Nederland ligt het begintijdstip van die massa emigratie in 1846-1847. Daarom dateren de meeste Amerika's in ons land pas van na die tijd. Het dorp America in Limburg moet omstreeks 1820 ontstaan zijn. Het ligt in een streek die sterk op Duitsland georiënteerd was en juist daar was de emigratie naar Amerika al enkele decennia vroeger begonnen. De naam van het dorp moet dan ook eerder als een product van de Duitse dan van de Nederlandse massa-emigratie beschouwd worden. (Einde citaat).

De Zwarte Plak was een van de eerste ontginningen aan de rand van de Peel. In het groepje boerderijen vestigde zich de familie Poels. Omdat het ondergrondse werk hier groot was opgezet en goed georganiseerd, vormde de Zwarte Plak gedurende de 2^e wereldoorlog een belangrijke schakel in de hulp aan de joden en geallieerde piloten. Ook de rest van het dorp droeg een flink steentje bij in het verzet tegen de Duitsers.

Toon Kortooms schreef het boek De Zwarte Plak en verhaalt over de lotgevallen van deze familie Poels. Later is hier nogal wat over te doen geweest.

America is thans met ruim 2200 inwoners een van de grotere kerkdorpen van de gemeente Horst aan de Maas. In America staan 820 woningen. Het is een actieve gemeenschap met ruim 50 verenigingen en stichtingen. Het van oudsher agrarische karakter vindt men nog steeds terug in het dorp. Naast moderne veeteelt, land- en tuinbouwbedrijven, champignonbedrijven en muzikale successen is America nationaal en internationaal bekend door twee grote recreatieparken: Center Parcs - Limburgse Peel en Het Meerdal. Voor duizenden mensen wordt "vakantie in America" jaarlijks werkelijkheid.

LEZING MET NAPOLEON NAAR MOSKOU

Jan Vissers

Lezing: "Met Napoleon naar Moskou"

Gehouden in "De Leste Geulde" op woensdag 18 april 2012 door dr. Joost Welten uit Rucphen

De heer Joost Welten bracht zijn jeugd door in Weert. Na de middelbare school ging hij aan de Universiteit van Utrecht geschiedenis studeren. Hij werkt momenteel als freelance publicist vanuit zijn woonplaats Rucphen. In oktober 2007 promoveerde hij op een proefschrift "In dienst van Napoleons Europese droom. Thans heeft hij een boek samengesteld met de filoloog Johan de Wilde van de geschriften van Joseph Abbeel.

In het boek wordt verslag gedaan op welke ongelooflijke wijze Joseph Abbeel de tocht met Napoleon naar Moskou heeft overleefd. De geschriften van Joseh Abbeel lagen bijna 90 jaar onaangeroerd in de bibliotheek van de Universiteit van Gent.

Met een leger van 600.000 soldaten begon Napoleon aan zijn veldtocht. De soldaten kwamen uit heel Europa en natuurlijk ook uit Nederland. Ook uit onze regio hebben soldaten meegevochten b.v. Meijel, Buggenum. Slechts 20.000 man overleefden de veldtocht.

Abbeel wordt in 1806 op 20 jarige leeftijd voor het leger opgeroepen.

Het grote probleem voor Napoleon was de logistiek van de voorraden voor de soldaten en paarden. Hij begon te laat in het jaar aan de veldtocht, gezien het voedsel van de paarden dan pas van de velden kwam. Dit kwam hem in Moskou duur te staan, daar hij in oktober aan zijn terugtocht begon, nadat hij op 20 september 1812 Moskou had bereikt en de Russen de stad in brand staken. Voor het eten werden dode en gewonde paarden gebruikt, en voor de warmte werden vuren gestookt waar men zich om de twee uur omdraaiden, anders bevroor men alsnog met temperaturen van -20 tot - 30 graden.

Joseph Abbeel was een persoon met een hoog sociaal contact. Deze hadden ook de meeste kans van overleven. Hij werd 3x krijgsgevangene gemaakt en is 3x gevlucht.

Enkele ontberingen die Joseph Abbeel in zijn manuscript heeft vermeld zijn b.v. de tocht door Polen in 1807 waar hij ziek wordt en zijn kameraden denken dat hij overleden is, wordt hij in een lijkzak genaaid en ten grave gedragen. Net op tijd zien ze dat de zak beweegt en wordt hij bevrijd. In 1809 wordt in Oostenrijk zijn paard onder hem doodgeschoten, maar door zich aan de staarten van twee paarden van zijn kameraden vast te grijpen, wordt hij rijdend van het slagveld gesleurd. Tijdens de slag bij Borodino op 7 september 1812, de bloedigste strijddag in de oorlog, waarbij slechts 10.000 van de 130.000 soldaten overleven, raakt Abbeel gewond.

Hij weet amputatie te voorkomen maar de wond geneest niet goed. De verzorgingspost deed vooral amputaties en wel 200 amputaties binnen 24 uur.

In 1813 vlucht hij naar Hamburg en wordt daar voor de 4e maal krijgsgevangene gemaakt en moet hij weer terug naar Moskou. In 1817 is er een slot gekomen aan de belevenissen Joseph Abbeel.

MUNCKHOF

*Zorgeloos vervoer
begint bij Munckhof*

Tel. 077 397 8888
www.munckhof.nl

HORST HEEFT ALLES

En gelukkig ook Jan Holthuis

Jan Duijf

Jaren geleden, tijdens een studiereis van het provinciale LGOG, stonden Jan Holthuis en bovengetekende in de door Karl Friedrich Schinkel ontworpen classicistische Nikolaikerkerk te Potsdam. Door de reisleader, een voormalig Europees parlamentslid, werden wij bij herhaling getraakteerd op diens verbale kunsten, waarbij niet zozeer de Potsdammer bezienswaardigheden centraal stonden, als wel de barokke verteltrant van de rondleider zelf.

Bij binnenkomst in de magnifieke koepelkerk, was onze begeleider, geheel tegen zijn aard en gewoonte in, bijzonder kort van stof: 'Ik vind het geen mooie kerk'. Ik zie nog de verbijstering en het ongeloof in de ogen van buurman Jan. Een glimp van verontwaardiging. Een blik vol onbegrip. Hij zei: 'ik vind het wel mooi'. Langs me stond in de persoon van Jan Holthuis een authentieke kunstliefhebber. En van dat liefhebben, wil ik het fijne en mijne weten. Ik hoop dat u mijn nieuwsgierigheid deelt en mijn bericht wilt lezen.

In 2011 ontving de toen 86-jarige Jan Holthuis, huisarts in ruste, de Erespeld van de gemeente Horst aan de Maas voor zijn inzet voor het behoud van het cultureel erfgoed en zijn vrijwilligerswerk bij charitatieve instellingen en de gezondheidszorg.

De leden van onze vereniging zullen Jan vooral kennen als trouwe deelnemer aan de activiteiten van de LGOG-afdeling. Hij is ook de schrijver van uitstekende artikelen in dit blad over de bouwgeschiedenis van de Horster Lambertuskerk en het atrium van dat heiligdom. In het laatste artikel verschijnt in volle glorie zijn engagement voor het behoud van het cultureel erfgoed. De uitspraak 'afbraak van het atrium over mijn lijk' is van een onverwachte felheid en geeft blijk van een grote innerlijke overtuiging. Recht uit het hart. Legendarisch en

bovendien exemplarisch voor de onvoorwaardelijke inzet van Jan voor het behoud het culturele erfgoed. Blijkbaar werken de uit hout gesneden beschermheiligen in de Lambertuskerk ook in dit verband inspirerend.

Zonder Jan nu direct tot martelaar voor het culturele erfgoed te willen verheffen, moest hij in al die jaren regelmatig behoorlijk lijden: hij werd geraakt door de toetakeling door vandalen van de zoveelste Jezus aan het veldkruis, de landschappelijke marginalisatie van de Sint Anna Kapel, de dreigende ontmanteling van het oude Horster kerkhof, een misplaatste varkensstal aan de Schiksedijk en de dwaze plannen tot afbraak van het Atrium.

In feite allemaal verminkingen van wat Jan liefheeft en dat hij als mooi en bijzonder ervaart. Dat mag niet worden aangetast, vernield of harteloos opgeruimd: het moet in goede staat worden bewaard voor het nageslacht, omdat het een waarde op zich heeft en een verhaal vertelt over het voor hem zo belangrijk en dierbare historische Horst. Met een breed armgebaar zegt Jan tijdens een gesprek: 'Horst heeft alles'. Horst heeft alles? Een bruisende wereldhaven, of een middeleeuwse stadsmuur, of een duidelijk beleid ten aanzien van het historische landschap? Niets van dat alles heeft Horst, maar voor Jan Holthuis heeft Horst toch alles. Dat Horst voor hem alles kán betekenen, komt doordat hij op een open en nieuwsgierige manier naar de mens en de wereld kijkt. Hij hecht een groot belang aan het detail en het grotere verband tegelijkertijd. Aan wat zich voltrokken heeft en wat zich voltrekt. Voor Jan is kennis van zaken een groot goed.

Waarschijnlijk kent niemand de kerkschatten van de Lambertuskerk beter dan Jan Holthuis.

Met kennen bedoel ik dan het letterlijke kennen: het zich voor de geest kunnen halen van de gezichtsuitdrukkingen en houdingen van de heiligenbeelden. Het kunnen omschrijven van de specifieke stijkenmerken van bijvoorbeeld zijn geliefde

takkenkruis. de Jezus op de Koude Steen of de zeldzame Gregoriusmis.

Een beeld van de heilige Anna kent Jan zelfs van binnen. Op een bepaald moment kwam een deken met het beeldsnijwerk op de proppen. Het viel Jan op dat de moeder van Maria hol van binnen was. Dat maakte hem nieuwsgierig, want hij had net gelezen over een zeldzaam document dat elders in een dergelijke holte was gevonden. Nu spieden dokters wel vaker in holtes, dus wat lag er meer voor de hand dan met het doktersspiegeltje en –lampje zelf op onderzoek uit te gaan. Een orthopeed met nog gespecialiseerdere instrumenten lukte het evenmin om het geheim van het binnenste van Sint Anna te onthullen. Jan Holthuis is niet het type dat snel bij de pakken neer gaat zitten, daarom nam hij contact op met een röntgenoloog van het Elisabethziekenhuis te Venray. Daarop heeft Jan persoonlijk de heilige per brancard naar de röntgenafdeling vervoerd. In het beeld werd niets aangetroffen.

Hij is als geen ander op de hoogte van de restauratiegeschiedenis van de , met zijn in de tijd veranderende technieken en visies. Zat bij de discussies tussen de professoren over welke restauratiemethode in Horst toegepast moest worden. Hij moest daar (mede) beslissingen over nemen.

De achtergrondkennis over de kerkschat kan hij combineren met kennis van de verblijfplaatsen van verwante, en niet verwante, kunstobjecten in kerken, kapellen en musea in Nederland.

De grafplaat van de Wittenhorsten in het atrium is een bijzondere renaissancesculptuur; men vindt een vergelijkbare kwaliteit alleen achter de kapel van de Smakt. De omzwervingen van het Renaissance-altaar uit de Lambertus kent hij op zijn duimpje. En zo kan Jan alleen al over de kunstschat in de Lambertuskerk uren vertellen.

In het Niederrheingebied fietste en reed hij rond, speurend naar overeenkomsten tussen en verschillen in kunst en

architectuur. Grote delen van Frankrijk kent hij als zijn broekzak. Al als jonge student fietste hij vier weken langs Franse kathedralen.

In Bourgondië volgt hij cursussen over Romaanse kerken in die regio. Aan Nederlandse universiteiten cursussen over kunstgeschiedenis.

Zijn wetenschappelijke belangstelling zal deels zijn wortels hebben in zijn universitaire opleiding tot arts. Wellicht daarom staat hij kritisch, en soms sceptisch, ten opzichte van bepaalde geloofszaken. Jan Holthuis is overtuigd van de beschavende werking die het

Christendom op de mensheid kan hebben en de plicht die de rechtgeaarde christen heeft om het aardse paradijs dichterbij te brengen.

Hij weet van de invloed van heidense gewoonten en gebruiken op de christelijke cultuur. Het doorsijpelen ervan in kunst en architectuur. Hij kent als huisarts het belang dat sommige gelovigen hechten aan kwakzalverij. Hij registreert dat afbidden pijn kan verminderen. Hij vindt dat hij niet hoeft te oordelen over de oude- of hedendaagse 'heidenen'.

Of zijn wetenschappelijke achtergrond en persoonlijke nuchterheid niet op gespannen voet staat met zijn geloof? Jan antwoordt met een spreuk in het Frans. Die luidt, vrij vertaald, dat hij een extreem religieuze ziel heeft, maar dat zijn geest bijzonder ongelovig is.

Jan zijn zwak voor de Lambertuskerk hangt samen met de bijzondere architectuur van het gebouw, met de kerkschatten, maar zeker ook met de symboliek van 'woonst van de Allerhoogste', de heiligheid van de plaats: geaccentueerd door de aanwezige crypte; de ruimte waarin traditioneel de restanten van de heiligen worden bewaard. De Horster Norbertuskerk is voor hem veel meer 'de plaats waar de geloofsgemeenschap samen komt'.

Ten aanzien van de dekens van de Lambertuskerk blijft Jan discreet in zijn oordelen en uitingen. Hij is van mening dat ze 'goed op de spullen hebben gepast'. Zij hebben er in belangrijke mate voor gezorgd dat Horst in het bezit is gebleven van een voor Nederlandse begrippen unieke en kwalitatief hoogstaande beeldenschat. Duidelijk is wel dat ze niet allemaal evenveel gevoel voor het kerkelijk erfgoed hadden. Dat betekende soms dat Jan aanspraak moest maken op zijn diplomatieke gaven. Een talent dat eveneens ingezet moest worden in het overleg met de gemeente en potentiële geldschieters. Op dat gebied heeft hij zeker successen geboekt, maar ook wel nederlagen en frustraties moeten incasseren. Doorzettingsvermogen heeft hij in ruime mate aan de dag gelegd. Een Erespeld krijg je ook voor de zaken die niet gelukt zijn.

Als ik Jan vraag waarom hij zo geraakt kan worden door kunst, antwoordt hij in de in de vorm van een anekdote:

In het Rijksmuseum te Amsterdam staat een beeld van Joachim en Anna, de legendarische ouders van Maria, dat een weerzien van hen beiden uitbeeldt, nadat ze elkaar noodgedwongen heel lang niet hadden gezien. Een periode waarin Anna veel beproevingen en ontberingen had moeten ondergaan. Het beeld laat een heel teder en fijnzinnig moment van ontmoeting zien. Op een schijnbaar eenvoudige, maar rake manier.

Jan vertelt dat hij de gewoonte heeft om als hij in het Rijksmuseum is enige tijd bij het beeld door te brengen. Het beeld is hem dierbaar en hij kan er enorm van genieten.

Toen hij daar weer eens zo stond, kwam er een mevrouw langs hem staan, die zich voorstelde als staflid van het museum. Nadat ze Jan gevraagd had waarom hij zo lang naar het beeld stond te kijken, vertelde ze hem dat haar vader, die jarenlang als suppoost op de afdeling had gewerkt, ook zo aan het beeld was gehecht. Zelfs in die mate dat hij, eenmaal gepensioneerd, het beeld vreselijk ging missen. Het ging niet

goed met hem. Mevrouw had vervolgens de interne dienst van het museum gevraagd om een goede foto van het beeld te maken. Die foto had ze in een mooie lijst gedaan en vervolgens aan haar vader geschonken. En die knapte zienderogen op.

De ontmoeting van Joachim en Anna

Op een grondje staan Joachim en Anna als een gesloten groep iets schuin tegenover elkaar; Joachim met het linkerbeen naar voren, het bovenlichaam naar haar toegewend, Anna rustend op het linkerbeen en het rechter even terzijde. Hij heeft beide armen om Anna's schouders geslagen voor een omhelzing, zij neigt met het hoofd naar hem toe om de kus te ontvangen, terwijl zij met de rechterhand zijn linkerelleboog ondersteunt en de andere vertrouwelijk op zijn rug heeft gelegd. Rimpels op Joachims voorhoofd, bij zijn ogen en mond, evenals aan de hals, wijzen op zijn gevorderde leeftijd. Hij draagt een hoge muts op het golvende haar en een tabbaard, welke met bont is gevoerd en afgezet. Anna's kleed is eveneens met bont gevoerd. Zij draagt een ouderwetse hoofddoek met gefronste rand, waarover een doek is gevouwen, die onder de kin met een speld wordt samengehouden.

Bron: Rijksmuseum

Het begint allemaal met een liefde voor kunst. Een passie waar een oom veel invloed op had en waarmee ook een zus is behept. Zij was jarenlang actief in en voor de Venlose Martinuskerk.

Maar hoe ziet die liefde voor de kunst er bij Jan Holthuis uit? Dokter Jan Holthuis ziet kunst als balsem voor de ziel. Als zalf tegen de levenspijn. Zijn voorliefde voor Romaanse en Gotische kunst komt voort uit een behoefte aan eenheid van schoonheid, troost en religiositeit. Hij heeft een hoge opvatting van kunst. Jan is een kunstvereerder, die het vanzelfsprekend vindt om zich in de achtergronden van kunstwerken te verdiepen. De combinatie van liefhebberij, nieuwsgierigheid en activiteit maakt dat Jan Holthuis kan zeggen 'Horst heeft alles'. Horst en omstreken biedt hem als vertrekpunt van zijn exploraties en genietingen in de veel grotere wereld der kunsten alles wat hij zich kon en kan wensen. Jan houdt niet van borstklopperij en is wars van overdreven complimenten. Maar, voor wat het waard is: ik ben zeer onder de indruk van de kunstliefhebber Jan Holthuis. Het is voor het Horster culturele erfgoed een groot geluk dat het Jan Holthuis had en heeft.

Noordsingel 11, 5961XW Horst
Telefoon 077-3981420
Telefax 077-3988603

Internet www.theunissen-dakbedekkingen.nl

EXCURSIE ESSEN

Pieter Jacobs

Weltkulturerbe Zollverein

Toen de mijnactiviteiten ten einde liepen werd de vraag gesteld: “Hoe nu verder met dit complex”? Op veel plaatsen werden de grote industriële complexen gesloopt om plaats te maken voor woningbouw. Ook voor het Zollverein complex werd door de eigenaar, Ruhrkohle AG, een sloopvergunning aangevraagd. Maar de krachten die streefden naar behoud van dit grote complex met zijn geweldige architectuur en zijn grote betekenis voor de economische ontwikkeling waren sterker. Enkele dagen voor de laatste ploeg zijn werk beëindigde werd Zollverein door de minister tot monument benoemd.

Het principe was behoud door een nieuwe bestemming aan het complex te geven. Al in 1987 ontstond het idee om Zollverein een culturele bestemming te geven om zodoende de economische transformatie van het Ruhrgebied een impuls te geven. De hallen werden gerestaureerd en de eerste huurders trokken in. Dat waren vooral kunstenaars en de creatieve industrie. Culturele manifestaties trokken meer en meer bezoekers naar de ooit “verboden stad”. Ook de cokesfabriek werd voor het publiek toegankelijk gemaakt, voor de eerste keer in 1999 door de eindpresentatie van de internationale Bouwtentoonstelling van het Emscher Park “Sonne, Mond und Sterne” die handelde over de geschiedenis en de toekomst van energie.

Met de opname in de lijst van wereldcultuurerfgoed op 14 december 2001 werd de op Zollverein tot een eind gekomen structuurverandering bekrachtigd. Een monument moet uniek en authentiek zijn om in deze lijst te worden opgenomen. Maar het moet ook een rol spelen in het openbare leven. In het door Rem Koolhaas ontwikkelde masterplan wordt consequent voldaan aan deze eis.

De sanering van de hallen en de pleinen is nu bijna gereed en nieuwe gebruikers worden gezocht. Ook de kolenwasinstallatie, het grootste gebouw van Zollverein, werd van 2003 tot 2006 uitgebreid omgebouwd van een machinepark tot een museum. De gevels en de machines werden gerestaureerd en het gebouw werd voorzien van moderne techniek. Tot slot werd de "Gangway" toegevoegd, een 58 meter lange vrijstaande roltrap leidt direct naar de 24 meter hoog gelegen hal die sinds 4 december 2009 de zetel is van het nieuwe RUHR.VISITORCENTER / Besucherzentrum Ruhr. Één verdieping hoger ligt het "Portal der Industriekultur". Met het openingsfeest bij gelegenheid van de benoeming tot cultuurhoofdstad RUHR.2010 is het Ruhrmuseum in de voormalige kolenwasserij geopend. Op drie verdiepingen toont het de geschiedenis, en de toekomst van het Ruhrgebied en vormt het het culturele geheugen van de streek.

Met het SANAA gebouw is de eerste nieuwbouw op het terrein tot stand gekomen sinds 50 jaar. Een architectonisch meesterwerk van het Japanse bureau SANAA, een grijze kubus, machtig en zwierig tegelijk met 123 ramen die willekeurig geplaatst lijken te zijn. De nieuw te bouwen designstad op schacht 1/2/8 begint vorm te krijgen. De designstad No1 biedt ruimte aan nieuwe bedrijven en ateliers en de designstad No2 volgt. De cokesfabriek zal ook verder worden uitgebreid en wacht nog op investeerders. Het ZOLLVEREIN® Park neemt al een concrete vorm aan als recreatiegebied voor omwonenden. Ook is er op het grondgebied een zeldzame flora en fauna te vinden.

Intussen biedt het complex werk aan zo'n 1000 mensen en dus is er geen sprake meer van een stillegging. Zollverein is het creatieve centrum van het Ruhrgebied geworden, het complex trekt zo'n miljoen bezoekers per jaar. Zollverein is de structuurverandering in het Ruhrgebied te boven gekomen en is zich bewust van de industriële wortels en tegelijk van zijn verantwoordelijkheid voor de toekomst!

Museum Folkwang

Museum Folkwang –in het oudnoorse versepos Edda betekent het begrip Folkvangar (Volkshal) het paleis van de godin Freya- werd in 1902 door Karl Ernst Osthaus (1874 – 1921) opgericht in de Westfaalse industriestad Hagen. Het benodigde kapitaal had de toenmalige student kunstgeschiedenis, literatuur en filosofie gekregen uit een erfenis. Het museum heeft zich in een korte tijd ontwikkeld tot een van de leidende musea in Duitsland van moderne kunst. Folkwang toonde als eerste museum werken van de pioniers van de moderne kunst als Césanne, Gauguin, van Gogh en Matisse. Na de dood van de stichter in 1921 werd de verzameling Osthaus door de nieuw opgerichte “Folkwang-Museumsverein” verworven door de stad Essen naar aanleiding van een initiatief van kunstminnende Essener burgers. De collectie werd ondergebracht in het stedelijk kunstmuseum en zo ontstond in 1922 Museum Folkwang.

De stimulering van de toenmalige artistieke avant-garde door Osthaus en de met hem bevriende directeur van het stedelijk kunstmuseum, Ernst Gosebruch, was een expressie van een reformbeweging die ook de westelijke industrieregio door de combinatie van kunst en dagelijks leven een nieuwe esthetische verschijningsvorm moest geven. Als plaats van verzamelen en overbrengen van nieuwere en nieuwste kunst kon het museum in enkele decennia wereldberoemd worden met als gevolg dat het in het Derde Rijk doel werd van haatcampagnes. Meer als 1400 werken werden als “entartet” beschouwd, geconfisqueerd en gedeeltelijk over de hele wereld verkocht. Het grote verlies aan onvervangbare schilderijen en de verwoesting van de twee museumgebouwen in de Tweede Wereldoorlog verwoestten het museum en zijn collectie zo zeer dat in 1945 alleen nog ruïnes over waren. In de jaren 50 en 60 lukte het de toenmalige directeuren Heinz Köhn en Paul Vogt door het terugkopen van werken en door nieuwe aankopen die zich oriënteerden aan de verlorengedane werken, de pijnlijkste gaten weer te dichten.

Met de uitbreiding van de collectie tot aan de hedendaagse kunst was het museum al weer in de 70er jaren groter dan ooit tevoren.

Het Museum Folkwang is tegenwoordig een van de meest gerenommeerde Duitse kunstmusea met een uitmuntende verzameling schilderkunst en beeldhouwkunst van de 19e eeuw, van de Klassieke Moderne, van de kunst van na 1945 en van fotografie, waarvoor het museum sinds 1979 een eigen afdeling heeft. Het museum ziet een uitdaging erin om zich op deze weg verder te ontwikkelen en opnieuw aan te knopen aan de traditie van een variëteit aan media en een combinatie van vrije en toegepaste kunst, waarom het tot 1933 zo beroemd was als “Schönstes Museum für moderne Kunst”.

In augustus deelde Prof. Dr. Berthold Keitz, voorzitter van het curatorium van het Alfred Krupp von Bohlen en Halbach instituut mede dat dit instituut als enige middelen ter beschikking stelt voor de nieuwbouw van het museum Folkwang. Winnaar van een ontwerpwedstrijd voor het nieuwe gebouw werd de architect David Chipperfield. Het nieuwe gebouw werd geopend in januari 2010.

WIE WAS FRANS-CLEMENS VON FÜRSTENBERG

Gert Verheijen

Nieuw licht op Frans Clemens von Fürstenberg (1755-1827), de laatste kasteelheer van Ter Horst.

Dr. Horst Conrad, historicus en archivaris uit Münster heeft bij zijn onderzoek in Westfaalse adellijke archieven, in Herdringen interessante gegevens gevonden betreffende Frans Clemens von Fürstenberg de laatste kasteelheer van Ter Horst, een zonderling.

De heer Conrad hield in december 2003 in Münster, tijdens een congres een lezing over zijn onderzoek, dat is gepubliceerd in de congresbundel **ZWISCHEN REVOLUTION UND REFORM**

De Franse Revolutie maakte een einde aan de bevoorrechte positie van de adel.

De heer Horst Conrad onderzocht bij drie generaties uit de jaren 1750 tot ongeveer 1820 welke neerslag deze omwenteling had op het familieleven en de opvoeding van de kinderen van de adel en de invloed van de Verlichting daarop. Het derde onderzoek betreft Frans Clemens von Fürstenberg Herdringen (1755-1827).

De klassieke opvoeding en scholing, speciaal van de zoons werd vanaf de leeftijd van zes jaar opgedragen aan een huisonderwijzer (meestal een pater Jezuïet). Deze opvoeding was streng en hard.

Het doel was de kinderen te leren vertieren. Dat betekende dat de leerling een in het Duits vertaalde Griekse of Latijnse tekst moest kunnen terug vertalen in het Grieks of Latijn. Vervolgens moesten de jongens verder studeren aan een universiteit, bij voorkeur in Keulen, Würzburg of Salzburg.

De heer Conrad vond interessante gegevens over Frans Clemens von Fürstenberg. De verhouding met zijn vader, de dominante Clemens Lotharius, was ronduit slecht. In 1775 kwam het tot een hevig conflict tussen vader en de toen 20-

jarige zoon. De vader had ontdekt dat zijn zoon zonder overleg met pa een reis naar Italië aan het voorbereiden was. Vader Clemens liet alle papieren van zijn zoon verbranden, brieven, dagboeken en aantekeningen. Hij geloofde dat daar uit bleek dat zijn zoon voor een onproductieve filosofische levenswijze had gekozen, voor de Verlichting en de ideeën van Jean – Jacques Rousseau (1712-1778).

Hij noemt zijn zoon een ezel, een kappeskop en meer van dergelijke benamingen. Hij sloot hem op in de Adolphsburg, die eveneens eigendom was van de familie von Fürstenberg. Het zou nooit meer goed komen tussen vader en zoon.

In 1784 trouwt hij eveneens tegen de zin van zijn vader met Sophie von Ascheberg. Het echtpaar ging wonen in een bijgebouw van kasteel Dieck bij Westkirchen en enkele jaren later in Haus Hüchten nabij Herdringen. Frans had intussen gekozen voor een eenvoudig leven geheel volgens de ideeën van Rousseau. Sophie moest meehelpen met restaureren van het kasteel.

In 1789 beviel Sophie van een dochter die de naam Charlotte kreeg. Na drie weken werd het kind, eveneens naar het voorbeeld van Rousseau, voor een “natuurlijke opvoeding” overgedragen aan een boerin.

Frans Clemens ging zich steeds meer als een zonderling gedragen. Toen zijn vrouw een keer ziek was, vond hij medische hulp niet nodig, omdat hij vond dat je op de natuur moest vertrouwen.

Zijn vrouw zag geen uitweg. Een echtscheiding was in die tijd niet mogelijk. Ook de familieraad kon het huwelijk niet redden. Sophie koos voor de vlucht naar de bevriende familie van Clemens von Lilien in Werl.

Omdat Sophie en haar dochter geen bron van inkomsten hadden, bezorgde bisschop Frans Egon von Fürstenberg beiden een jaarlijkse toelage van 2000 daalder. Charlotte, die haar vader ook kon ontvluchten, werd in het voorjaar van 1809 verliefd op graaf Willem van Westerholt –Gysenberg. In 1810 zijn ze getrouwd. In 1839 werd Charlotte ernstig ziek. In

oktober 1840 is ze overleden. Haar lichaam werd bijgezet in het familiegraf van Fürstenberg te Stammheim.

Frans Clemens leefde intussen teruggetrokken als een strijdzuchtige zonderling op het hem door de familieraad toegewezen Huis Ter Horst.

In oktober 1810 zocht Caspar von Weichs de Wenne hem in Horst op. Hij schreef aan Friedrich Leopold von Fürstenberg: „Mijn pen is te zwak om voor U zijn leven, doen en handelen te beschrijven. Hij heeft hier te lande bij iedereen achting en geduld verloren. Hij wordt bespot, uitgelachen. Hij verdient het. Voor ons allemaal is het smartelijk en pijnlijk.

Hij stierf op 24 februari 1827. Hij had zijn lichaam bij testament ter beschikking van de anatomie gesteld, wat in die tijd bij de Westfaalse adel uitzonderlijk was.

Voor al uw

**FIETS-REPARATIES
en 2e HANDS FIETSEN**

**WIEL BECKERS
RIJWIELSERVICE
Van Merwijkstraat 47
Horst**

Open: ma t/m vrij 19.00-20.00 uur

**Bel voor inlichtingen:
077 - 398 63 32**

LEZING KLIMAATVERANDERING

Arie Snellen

Gehouden in "De Leste Geulde" op woensdag 1 februari 2012 door de heer B. Peeters uit Weert.

Dhr. Ber Peeters was van 1971 tot 2005 werkzaam als teamleider en docent aardrijkskunde aan de scholen-gemeenschap Bisschoppelijk College in Weert. Hij is in augustus 2002 met vervroegd pensioen

gegaan en is sindsdien werkzaam als coördinator van het Natuur- en Milieucentrum "Ijzeren Man" in Weert.

Wat is klimaat?

Het begrip "weer" gebruiken we om de toestand van de atmosfeer te beschrijven op een bepaald ogenblik. Indien we "het klimaat" beschrijven kijken we naar de karakteristieken van het weer over een lange periode op een bepaalde plaats of voor een regio. Het klimaat van een plaats of regio wordt niet alleen bepaald door gemiddelden (bijvoorbeeld temperatuur of uren zonneschijn) maar ook door afwijkingen van deze gemiddelden (extremen) en de kans dat deze afwijkingen voorkomen. Ook natuurlijke factoren bepalen mede het klimaat t.w. hoogteligging, breedteligging, gesteldheid van het aardoppervlak en de windrichting.

Wetenschappers in klimaat en het IPCC (het Intergovernmental Panel on Climate Change) brengen 1x per 5 jaar een overzicht uit van de onderzoeken van de achterliggende periode.

Via een meertraps-redactieproces, waarbij alle opmerkingen en kritiek en wat daarmee is gedaan worden bijgehouden en gepubliceerd, probeert het IPCC tenslotte tot een samenhangend verslag te komen.

Temperaturen.

Terwijl de afgelopen eeuw de concentratie kooldioxide in de dampkring toenam, nam ook de gemiddelde temperatuur op aarde toe. Een oorzakelijk verband ligt voor de hand. Zeker omdat kooldioxide, net als methaan en lachgas, een zogenaamd “broeikasgas” is.

De afgelopen eeuw is de temperatuur van het aardoppervlak tussen de 0,6 en 0,9 graden gestegen. Dit is een gemiddelde want de poolstreek werd sterker opgewarmd dan b.v. de tropen. De opwarming uit zich overigens ook in andere effecten. Enkele voorbeelden hiervan zijn de stijging van de zeespiegel met ongeveer 17 centimeter in de afgelopen eeuw. Naast het eerder genoemde broeikasgas hebben ook oceanen en ijskappen een belangrijke invloed op het klimaat.

Ook vulkanen kunnen het klimaat op allerlei ingewikkelde manieren beïnvloeden.

De uitbarstingen van de Tabora in 1815 en de Pinatubo in 1991 leiden tot stevige en soms rampzalige afkoeling. De gemiddelde temperatuur daalde tussen de 0,4 en 0,7 graden. Het jaar 1816 wordt ook wel het jaar genoemd van het “jaar zonder zomer”.

Oorzaak en gevolgen klimaatverandering.

Een veranderd landgebruik is een belangrijke factor in de klimaatverandering. Denk b.v. aan ontbossing, groei van de wereldbevolking, hogere energieproductie etc.

Door maatregelen te nemen om de lucht schoner te maken zou dit kunnen leiden tot een opwarming van de aarde (bij schonere lucht is er minder koeling door stofdeeltjes).

Gevolgen voor de klimaatverandering zijn o.a. stijgende zeespiegel, overdracht van ziektes, habitatverwoesting, orkanen, verandering in agrarische productie en mogelijke verandering van de oceanen.

Klimaat in Nederland en Limburg.

Nederland en onze regio kennen een zeeklimaat, met in alle jaargetijden neerslag. Het aantal warme dagen neemt sneller toe dan de afname van koude dagen. Hierdoor zien we een daling van de gemiddelde grondwaterstand maar ook extreme hoge waterstanden in b.v de Maas.

Er wordt in onze provincie al rekening gehouden met deze klimaatveranderingen door aanpassingen in het stroomgebied van de Maas.

CAMBRINUS
Café

• ALLIANTIE • VAN • BIER • TAPPERIJEN •

- meer dan 100 bieren -
HET CAFÉ MET GEVOEL VOOR
BIER MET 'N TRADITIE

Venrayseweg 94, 5961 AJ Horst
Telefoon (077) 398 30 09

COLUMN ARCHEOLOGIE – BIJVANGST-

Xavier van Dijk

Tegenwoordig vindt archeologisch onderzoek in Nederland vrijwel altijd plaats om twee redenen: de planning van een bepaalde ruimtelijke ontwikkeling, en wanneer er een bepaalde verwachting is om vindplaatsen in dat betreffende gebied te vinden. In de regel is het zo dat een ruimtelijke ingreep door de initiatiefnemer bij de betreffende overheid moet worden ingediend, die hier randvoorwaarden of bepaalde richtlijnen voor opstelt. Zo'n randvoorwaarde of bepaalde richtlijn kan zijn dat bij de ontwikkeling voldoende rekening moet worden gehouden met archeologische en cultuurhistorische resten. Op basis van een bureaustudie wordt meestal een verwachtingsmodel voor het betreffende gebied opgesteld, waarin wordt geformuleerd welk type vindplaats uit welke periode worden verwacht (bijvoorbeeld een nederzetting uit de Romeinse tijd).

Een ruimtelijke ontwikkeling waarbij rekening is gehouden met archeologische en cultuurhistorische resten, is de Noord-Zuid Route Gasunie waarbij 475km aardgastransportleiding wordt aangelegd en twee compressorstations worden gebouwd. Een deel van het project betreft een leiding die loopt van Odiliapeel naar Melick, waarbij ook het grondgebied van de gemeente Horst aan de Maas wordt doorsneden.. . De nieuwe gastransportleiding komt bij recreatiecentrum Het Meerdal onze gemeente binnen. Het tracé volgt min of meer de Middenpeelweg, doorsnijdt het bosgebied de Schatberg en bij de Turfhoeve langs de A67 verlaat het de gemeente Horst aan de Maas; rekening houdend met alle bochten een totale lengte van ongeveer 12 km.

Tijdens het bureauonderzoek bleek dat de verwachting om vindplaatsen aan te treffen in het nieuwe leidingtracé in de gemeente Horst aan de Maas over een lengte van 5,5 km dusdanig was, dat een veldinspectie noodzakelijk was.

Simpeler geformuleerd: het tracé doorsnijdt allerlei archeologisch interessante gebieden, die bij elkaar opgeteld 5,5 km lang zijn. Dit komt neer op minder dan de helft van het hele tracédeel in de gemeente. Tijdens de veldinspectie is de archeologische verwachting verder aangescherpt, en op sommige delen is gepoogd om vindplaatsen op te sporen. Dit is gebeurd door het afspeuren van akkers of het zetten van boringen in bossen of weilanden, steeds met het doel om te verifiëren of er vondsten, archeologische leefniveau's of andere relevante informatie te verzamelen.

Eén van de gebieden waarvan werd verwacht dat er wel eens een archeologische vindplaats aanwezig zou kunnen zijn, was het bosgebied tussen Toverland en de Schatberg. Omdat het een stuifzandgebied betreft, was de kans aanwezig dat het stuifzand intacte vindplaatsen had afgedekt. Vele tientallen boringen tijdens een booronderzoek hadden geen resultaat, tot opeens in een boring een klein fragment van een vuursteensplinter te voorschijn kwam onder een dikke laag geel stuifzand. De vondst was gemaakt van een bepaalde steensoort die alleen voorkomt bij het Belgische Tienen en Wommersom, een hemelsbrede reis van zo'n 100 km. Dat laatste plaatsje heeft deze steensoort zijn naam gegeven: Wommersomkwartsiet. Enkele aanvullende boringen toonden aan dat op deze plek wellicht een kampement uit de Steentijd lag, naar schatting tussen 10.600 en 6.900 jaar oud.

In de vroege zomer van 2012 werd op deze vindplaats een proefsleuf aangelegd. De verwachtingen waren hooggespannen: zou de vindplaats echt worden blootgelegd? Wat voor spijstypen zouden er zijn gebruikt? Zou er een haard zijn geweest, waar de prehistorische bewoners hun buiken vol aten aan wild, planten, wortels en noten? Wat schetste de verbazing van de onderzoekers en trok uiteindelijk nog de meeste aandacht? Iets wat archeologen vaak "bijvangst" noemen: een onverwacht fenomeen op een vindplaats. De

bijvangst op deze steentijdvindplaats bestond niet uit tastbare vondsten. In plaats van bijzondere voorwerpen, leverde de vindplaats sporen op die alleen onder zeer speciale omstandigheden bewaard blijven. Tijdens het verwijderen van het stuifzand voor het onderzoek kwam een oud maaiveld te voorschijn, dat uit geel zand bestaat. Allerhande grote zoogdieren hadden ooit in het verleden over dit oude maaiveld gelopen. De meeste herkenbare daarvan waren achtergelaten door een rund, schapen, mogelijk een paard en een mens. Het lijkt er verdacht veel op dat hier een herder met zijn schaapskudde over de heide gelopen had, en zijn afdrukken in het zand had achtergelaten. Vermoedelijk moet dit in de periode 14-18e eeuw worden geplaatst, toen de schapenteelt in de regio een vlucht nam. Snel nadat de afdrukken waren gemaakt, is het gebied overstoven met stuifzand en raakten de afdrukken van schapenpootjes, rundpoten, mogelijk een paard en voetafdrukken met grijs stuifzand opgevuld (stuifzand is niet altijd geel!). Hoewel de voetsporen te grof waren bewaard om de schoenmaat en het schoenmerk te bepalen, vormde deze vondst toch een voorbeeld van een zeer opmerkelijke bijvangst. Archeologen hadden een zeldzame kans om letterlijk in de voetsporen van mensen uit het verleden te stappen. Gelukkig zijn er nog zaken als een dergelijke bijvangst die zich niet in een bureaustudie laten vangen, en af en toe voor een verrassing zorgen.

Met dank aan dhr. B. Hofman (Nederlandse Gasunie) voor het beschikbaar stellen van de onderzoeksresultaten.

STUDIEREIS NAAR SUSSEX IN ENGELAND

Jan Vissers

Verslag van de studiereis van het LGOG 2012 van 15 mei 2012 t/m 20 mei 2012 naar Sussex in Engeland.

Via de gebruikelijke opstapplaatsen werden we door touringcarbedrijf Ghielen uit Beringe op een soepele wijze via België naar Calais vervoerd. Onderweg was er ruimschoots de tijd om weer kennis te maken met vroegere reisgenoten of de nieuwelingen. Dinsdag 15 mei werd volledig in beslag genomen door de heenreis, via de veerboot van Calais naar Dover, en wennend aan het linksrijdende verkeer in Engeland, naar ons hotel in Eastbourne: Hydro Hotel aan de Mount Road. Een typisch Engels hotel waarin je nog heerlijk kon verdwalen maar uiteindelijk toch altijd op de goede plaats terechtkwam.

De reiscommissie had een prima reis voorbereid en onze reisleider, de heer Antoine Jacobs had zich goed ingelezen. De hele Engelse geschiedenis passeerde de revue, van de oude Romeinen, de Engels – Franse oorlogen, de Noormannen (Denen genoemd), de landheren en koningen. Alles werd op het goede moment naar voren gebracht en uit de doeken gedaan.

De leiding werd gecomplementeerd door mevr. Lita Wiggers, voor de dagelijkse beslommeringen, en niet te vergeten onze ervaren chauffeur, de heer Harri Beumers.

De eerste dag, 16 mei, werd gestart met een bezoek aan een oud Romeins fort in Pevensey. Aan een inham vestigden de Romeinen zich hier om van daaruit Engeland verder te overheersen. Alleen de ruime ommuring en de ruïne van het fort stonden nog overeind. Waarschijnlijk bestond de bebouwing binnen de muren uit houten gebouwen die in de loop der tijden allemaal verdwenen zijn.

Maar alleen al de muren gaven een goed beeld van de grootte van de vestiging en de macht die ervan uitstraalde. Tijdens de laatste oorlog werd het fort nog gebruikt als onderdeel van de verdedigingslinie die Engeland tegen een mogelijke Duitse inval moest beschermen.

Hierna werd vertrokken naar het plaatsje Battle. Hier werd in 1066 de beroemdste slag uit de Engelse geschiedenis gestreden, de “Battle of Hastings”. De Normandische

hertog “William the Conqueror” aan wie Engeland was beloofd voerde er een hevige slag met de Angelsaksische koning Harold, die ook aanspraak maakte op de troon. Tijdens een filmpresentatie en tijdens een rondwandeling werd met behulp van een audioguide, werd uitvoerig het verloop van de strijd beschreven. Vaak werd terug verwezen naar het beroemde “Tapijt van Bayeux” waarop de strijd als een oud stripverhaal staat afgebeeld. Al weer vele jaren geleden maakte dit doek veel indruk op ons en nu nog meer. William (Willem de Veroveraar) won de strijd en uit dankbaarheid stichtte hij op de plaats van de strijd een grote abdij (Battle Abbey), ook als monument voor de duizenden soldaten die hier sneuvelden. In een van de overgebleven gebouwen is nu nog een school gevestigd.

Na de middag werd nog een bezoek gebracht aan de tuinen van Great Dixter waar we weer eens ouderwets van een mooie Engelse tuin met z'n vele heggen, paatjes en planten konden genieten.

Op de terugreis bezochten we nog het “Bodiam Castle”, gebouwd in 1385 door Sir Edward Dalyngrigge, een ridder die in dienst van Eduard III zijn sporen had verdiend in de Honderdjarige Oorlog, mogelijk op verzoek van Richard II om de omgeving te beschermen tegen een Franse invasie.

Omdat we op weg naar Lancing, het eerste bezoekadres op de tweede dag, door het plaatsje Piltown kwamen vertelde Antoine tijdens de busreis het verhaal over de z.g.n. Piltown mens, de ontbrekende schakel tussen de aap en de mens, gevonden in 1912 door amateur- paleontoloog Charles Dawson. Het was een belangrijke vondst voor de evolutietheorie, maar helaas bleek in 1953 dat het hele zaakje vervalst was. Jammer. Inmiddels waren we bij het “Lancing College” aangekomen. Een middelbare school op hoog niveau voor 500 tot 600 leerlingen, jongens en meisjes die vaak doorstromen naar de universiteit. De school werd gesticht in 1848, het gebouw stamt uit 1858. Wij bezochten alleen de kapel, uit 1875, gebouwd Engels gotische stijl. Alles is nog in functie en goed onderhouden. Opvallend is hoe schoon het op het hele terrein is. Dit geldt overigens voor heel Engeland. Schone steden en straten, weinig zwerfvuil, een voorbeeld voor veel Nederlandse gemeenten.

“Sheffield Park Garden”, een landschapstuin is van een heel andere orde dan de eerder bezochte tuinen van Great Dixter. Hier konden we een echte lunchwandeling houden over de vele paden met steeds weer verrassende vergezichten. Prachtige oude bomen, zeer veel bloeiende hortensia’s en andere planten.

De middag werd doorgebracht in Brighton en met name het suikerdooskasteel “Royal Pavilion” aldaar. Het werd gebouwd in opdracht van prins George van Wales in een niet benoembare stijl. Arabische, Chinese en hindoeïstische invloeden bepalen de sprookjesachtige indruk. Apart was in die tijd dat gebouw met veel gietijzer werd opgebouwd. In 1850 kocht de stad Brighton het gebouw en werd het als museum ingericht.

Vrijdag 18 mei startten we met een bezoek aan het plaatsje Chichester waar de kathedraal bezocht werd en aansluitend de bisschopstuin. De van oorsprong Romaanse kathedraal werd in 1108 ingewijd. De bouwstond onder leiding van bisschop Luffa. Op het einde van de 12e eeuw werd de kathedraal aanzienlijk uitgebreid in een Vroeg-Engelse stijl. De bijbehorende tuin werd in het begin van de 19e eeuw aangelegd.

Nadat we de lunch in een van die echte ouderwetse restaurantjes hadden gebruikt ging de reis naar Fishbourne, waar pas in 1960 na graafwerkzaamheden voor een waterleiding de restanten van een Romeins paleis werden gevonden. In een nieuw en mooi ingericht museum kregen we door een Duitse archeologe werden rondgeleid. Het paleis stamt uit de jaren 50 tot 60 na Christus. Wat overgebleven is vooral de prachtige mozaïekvloeren en de funderingen.

De laatste excursiedag werd in beslag genomen door bezoeken aan een tweetal kastelen waarvan het eerste in Arundel een echte topper was. Het kasteel wordt momenteel nog bewoond door de 17e graaf van Norfolk. Na de verovering van Engeland in 1066 verordonneerde Willem de Veroveraar dat er een keten van kastelen gebouwd moest worden. Roger de Montgomery bouwde eerst de grote toren van het kasteel Arundel. Later volgde de rest. Het kasteel van Arundel is befaamd om zijn grote collectie kunst. Men bezit een interessante verzameling meubilair uit de zestiende eeuw, tapijten en klokken. Maar ook de schilderijen zijn beroemd. Men bezit werken van Anthonie van Dijk, Gainsborough, Joshua Reynolds en vele andere Europese kunstenaars. We bezochten nog even de kathedraal van het dorpje, tegelijkertijd het oude dorpje bekijkend.

Tenslotte brachten we in de middag nog een bezoek aan het Petworth House. In een gigantisch groot landschapspark ligt

een tamelijk saai groot landhuis dat in 1682 en 1763 voor het laatst werd verbouwd. Het behoort aan de familie Wyndham die vanaf 1750 een enorme kunstcollectie aanlegde. De manier van exposeren is echter niet meer van deze tijd, alles vol gehangen, naast en boven elkaar, waardoor de mooie kunstwerken van o.a. de beroemde Engelse schilder William Turner, niet meer tot hun recht komen. In tegenstelling tot het kasteel van Arundel maakt Petworth House een beetje een verlopen indruk.

Hiermee kwam een einde aan ons excursieprogramma. Vier dagen goed gevuld met een prima programma. Voor de laatste keer reden we door het Engelse landschap terug naar Eastbourne. Een landschap gekenmerkt door hellingen en glooiingen, veel hagen, veel groen, afgewisseld met knalgele koolzaadvelden. Opvallend, ook in het landschap is de schone indruk die het maakt. Op zondag ging de terugreis via de kanaaltunnel en een regenachtig België, we waren weer op weg naar Nederland, naar Maastricht, waar deze reis met een heerlijk diner in hotel “de l’Empereur” werd afgesloten.

TOPOFILIE EN IDENTITEIT

De waarde van het historische landschap

Jan Duijf

Inleiding

Dit artikel is een vervolg op de publicatie in de vorige INFO LGOG, waarin ik onze vereniging oproep om zich meer in te gaan zetten voor het herstel en behoud van het historische landschap. Deze hartenkreet spruit voort uit de overtuiging dat het historische landschap in onze gemeente niet de waardering en aandacht krijgt dat het op grond van zijn historische belang voor de inwoners verdient.

Voor het landschap als zodanig is enorm veel belangstelling, De hoeveelheid aan beelden, opvattingen en gebruiksmogelijkheden die het huidige landschap biedt, lijkt schier onuitputtelijk en wordt steeds onoverzichtelijker.

De situatie wordt met het oog op het historische landschap verder gecompliceerd doordat het fysieke aanzien van het landschap in de loop der eeuwen aan veranderingen onderhevig is geweest. Eén van de kenmerken van het huidige landschap is de grote dynamiek, met ingrijpende en blijvende gevolgen voor het landschapsuiterlijk.

In dit artikel zal ik in grote lijnen de bedreigingen voor het historische landschap schetsen. Door de toponomie (het houden van een plaats) en identiteitsvorming te koppelen aan de waardering voor het historische landschap wil ik een tegenwicht bieden aan de postmoderne teloorgang van het historische landschap. Een benadering die inspiratie en perspectief biedt om het historische landschap zoveel mogelijk te behouden en te herstellen.

Definities

In de literatuur wordt cultuurlandschap regelmatig als synoniem voor historisch landschap gebruikt. Ik hanteer het volgende globale onderscheid: Het historisch landschap is het door de mens gemaakte landschap waarin sporen van

vroegere perioden zijn te vinden. Onder cultuurhistorisch landschap versta ik aan een verzameling van elementen in het landschap uit het heden en het verleden. Bijna alles dat wij natuur noemen is in feite cultuurlandschap.

Dit artikel beperkt zich tot het historisch landschap in het buitengebied: dus het historische landschap in Horst aan de Maas, minus de bebouwde kernen en de industrieterreinen.

In 2007 startte de enige Nederlandse masteropleiding Landschapsgeschiedenis aan de Rijksuniversiteit Groningen. Deze opleiding behelst de volgende vakgebieden: archiefonderzoek, paleografie, historische geografie, naamkunde, archeologie, paleobotanie, bodemkunde en geologie. Ook andere specialismen krijgen een plaats in het onderwijs: architectuur en stedenbouw, kartografie, bewoningsgeschiedenis, psychologie, planologie en ruimtelijk beleid. Het spreekt voor zich dat al deze disciplines hun eigen definities van cultuurlandschap en historisch landschap hebben. Bovendien zijn er binnen het vakgebied zelf weer diverse definities in omloop. Dat betekent dat de door mij gehanteerde definities arbitrair van karakter zijn.

Blijkbaar ziet de Groningse universiteit voordelen in het multidisciplinaire karakter van de opleiding. Planologie en ruimtelijk beleid vragen natuurlijk om een integrale benadering.

Een dynamisch landschap

Uit eigen leeservaring kan ik u melden dat alleen al het deelaspect ruimtelijk beleid in Nederland, Limburg en Horst aan de Maas, buitengewoon gecompliceerd in zijn samenhang en uitwerking is. Dat heeft te maken met een ingewikkelde wetgeving, maar ook met voortdurende economische- en politieke ontwikkelingen.

Zo was In 1985 het hoofdstreven van de gemeente Horst nog om middels een bestemmingsplan voor het buitengebied de aldaar gevestigde agrarische gezinnen een economische toekomst te bieden.

Een kwart eeuw later is de industrialisering van het buitengebied in volle gang: de Floriade, de megastallen en de 'glazen stad' in Californië zijn daarvan exponenten. Dit soort ontwikkelingen zingen zich los van gezinsverbanden. En dus ook van de zorg voor de directe leefomgeving door het gezin. Deze ontwikkeling is onderdeel van de verstedelijking en internationalisering van het buitengebied. De invloed van technologische en economische ontwikkelingen in de agrarische sector, en op het zichtbare landschap, is evident. Het landschap zelf is aan veranderingen onderhevig: uitbreiding van woonwijken, uitdijende industriegebieden, eeuwenoud akkerland wordt ponyweide, ontgonnen Peel verandert in golfterrein en vakantiepark, landbouwgrond wordt Maasmeander, vissen zwemmen rond in bassins en veel exotische dieren moeten de wei in.

Op het platteland vinden spontane, organische economische processen plaats en tegelijkertijd lijkt de door de overheid gestuurde planologie bij de inrichting meer aan invloed te winnen. De politiek wint aan invloed. Dat geldt bijvoorbeeld voor de waterschappen: in het verleden kenden die een eenzijdige vertegenwoordiging door leden van de L.L.T.B., tegenwoordig krijgen, behalve de landbouwbelangen, milieu, natuur en een enkele maal historie meer aandacht.

De spanning tussen spontane, organische groei en een van overheidswege doorgevoerde planning is niet opgelost.

Persoonlijke landschapsbeleving

Maar de beleving van en de waardering voor het huidige landschap kan ook per persoon sterk verschillen.

De wethouder van economische zaken glimt van trots bij de aanblik van nieuw verrezen ultramoderne agrarische bedrijfsgebouwen. De romanticus op zijn beurt verbijt zich verbitterd over al die moderniteit: noemt het de verkwanseling van dat mooie landschap aan platte economische belangen.

De Griendtsveense horecaondernemer laat de toerist genieten van een bijzonder cultuurlandschap en verdient er geld aan. De kunstschilder weet altijd wel een gemeentelijk idyllisch plekje te vinden dat er om schreeuwt om in een vastomlijnd beeld vervat te worden. Een kritische fotograaf zet genadeloos de rafelranden van de agrarische industrie op de gevoelige plaat. De oudere inwoner zwelgt in nostalgische gevoelens over het verdwenen landschap van zijn jeugd. De toerist geniet van een educatieve cultuurhistorische wandelroute.

Een gevolg van de razendsnelle veranderingen in het landschap is dat het individu het landschap niet meer overleeft, maar dat de aanblik van het landschap van kortere duur is dan het leven van een individu. Dit past wel bij het de stortvloed van beelden waarmee de huidige mens wordt overspoeld; last van heeft of juist van geniet.

Topofilie als drijfveer

Topofilie betekent het houden van een plaats. In dit artikel gaat het ook over het houden van de eigen woongemeente: Horst aan de Maas.

Er is veel gepubliceerd over de betekenis van het historische landschap voor de identiteit van de bewoners en de gemeente waarin ze wonen. Een visie die mij persoonlijk aanspreekt is dat de liefde van mensen voor hun eigen leefgebied een biologische oorsprong heeft, en dat het verkennen en bewandelen van de eigen woonomgeving een ingebakken manier van de mens is om een elementaire behoefte aan houvast en veiligheid te bevredigen. Vanuit deze optiek geredeneerd hechten bewoners aan historische bakens in het landschap; koesteren ze het markante, het typerende, het karakteristieke en het authentieke van het historische landschap. Omdat mensen met en in het landschap eigen, individuele ervaringen opdoen, kan het landschap een nog persoonlijkere betekenis krijgen en identiteitsvormend werken.

Nu kan de topofilie gemakkelijk in een steeds kwader daglicht worden gesteld: van dat je Horst aan de Maas (weer) dichtplakt met kranten, via beschuldigingen van overdreven chauvinisme, naar een oorsprong in een Blut und Bodentheorie. Als een afgeleide van dit soort kritiek kan het streven naar het behoud en het herstel van het historische landschap worden misverstaan en ten onrechte worden gediskwalificeerd als een teken van

onrealistische behoudzucht, ideologische achterlijkheid of het frustreren van economische en andere vooruitgang.

Aan de andere kant moeten we de destructieve uitwerking van de waan van de dag niet onderschatten. Waarom legt men tegenwoordig een enorme ijver aan de dag bij het plegen van nostalgische, historiserende woningbouw? Vanwaar die nieuwe natuurgebieden? De discussie over ecologische hoofdstructuur?

Vanwaar die ijver bij de restauratie van adellijke huizen, de Houthuizer molen, de historische wandelpaden en het herstel van houtwallen en de aandacht voor erfbeplanting? Het oude Horster kerkhof? Het mooie werk van de Sevenumse groengroep en het Horster Landschap blijft niet onopgemerkt. Natuurlijk spelen soms economische overwegingen bij deze activiteiten een rol, maar de vele vrijwilligers worden eerder gedreven door idealistische motieven: het willen doorgeven van cultureel erfgoed aan volgende generaties. En dan is topofilie wel degelijk een belangrijke drijfveer.

Daarmee is het onderhoud en herstel van historisch landschap positief affectief geladen. Mensen kunnen echt van een landschap houden. En liefde bevordert het levensgeluk.

Het advies van J. Renes

De historisch geograaf J. Renes waardeerde ons historische landschap in zijn in 1995 verschenen studie, getiteld: 'Landschappen van Peel en Maas, een toegepast historisch-

geografisch onderzoek in het streekplangebied Noord- en Midden-Limburg'.

Renes schrijft, zoals veel historisch geografen en archeologen aan de ruilverkavelingen van de vorige eeuw een duivels destructief gevolg toe: het historische landschap zou aan de oppervlakte en onderhuids een onherstelbare schade zijn berokkend. Een besloten en kleinschalig landschap veranderde door de ruilverkaveling in een veel opener, afgevlakt en eenvormiger landschap.

Renes eindigt zijn overheidsadvies met een pleidooi om, op basis van expliciete waarderingen en beschrijvingen, zuinig om te gaan met de laatste restanten van de historische landschapselementen.

De uitstekende, van prachtige uitklapkaarten voorziene, studie van Renes heeft naar mijn stellige overtuiging niet geleid tot een geplande, historisch- of esthetisch gemotiveerde, doelgerichte, beleidsmatige bescherming van het historische landschap in Horst aan de Maas.

Conclusie: we moeten naar een levend historisch landschap

Het postmoderne landschap levert door deze ingewikkelde combinaties en belangen een keur aan beelden, belevingsopties en gebruikersmogelijkheden op. Welke waardering en rol blijft er dan nog over voor het historische landschap? Voorlopig een marginale- en straks een uitgespeelde rol?

Natuurlijk is het landschap in de loop der tijden door de hand en het verstand van de mensen veranderd. Er is altijd sprake van een levend landschap geweest en dat moet zo blijven. Waar ik voor pleit is een revitalisering van het historische landschap: door het scheppen en behouden van historische diepte, door nieuwe woorden en beelden te vinden om de band van de bewoners met het landschap te beschrijven en tot uiting te brengen.

De liefde en aandacht voor de eigen historische omgeving propageren als tegenwicht voor de anonieme geest van de postmoderne samenleving.

De topofilie zou het gemeenschapsgevoel kunnen versterken als tegenwicht tegen de verregaande individualisering van de samenleving in de postmoderne tijd.

Maar wie zorgt ervoor dat de historische landschapelementen, waarneembare beelden, tekens, bakens en verhalen van een verleden, niet voorgoed verdwijnen in een postmoderne Beeldenstorm?

Er zijn legio mogelijkheden om het historische landschap tot nieuw leven te brengen: bijvoorbeeld door het organiseren van lezingen, een wintercursus; een symposium; een boek te laten verschijnen; excursies in het eigen landschap te plannen; de organisatie van een jaar van het historisch landschap in Horst aan de Maas; een foto- en/of schilderijtentoonstelling; persberichten; lobbyen bij politieke partijen en gemeente; samenwerken met 'Het Horster Landschap' of een lessencyclus te ontwikkelen voor scholieren.

Nogmaals: is het geen dure plicht van een historische vereniging om gericht bij te dragen aan het behoud en herstel van het historische landschap? Laten we 2014 uitroepen tot Jaar van het Landschap in Horst aan de Maas. Voor alle inwoners.

REACTIE OP HET ARTIKEL HET BEHOUD EN HERSTEL VAN WAARDEVOL CULTUURLANDSCHAP

Marcel van den Munckhof, voorzitter LGOG Kring Ter Horst

In Info LGOG, nummer 46 en 47, worden in een artikel van de hand van Jan Duijf het Kringbestuur en de leden opgeroepen om te reageren op het thema "behoud en herstel van waardevol cultuurlandschap". De schrijver breekt een lans om het cultuurhistorische landschap van onze gemeente (en kring)

in stand te houden of te herstellen. Hij doet dit, onder andere, naar aanleiding van een driehonderd meter lange kaswand aan de Hofweg in America die een doorn in zijn oog is. Hij roept het Kringbestuur op om lezingen, cursussen en symposia te organiseren, eventueel in samenwerking met Het Horster Landschap en andere gremia.

Ik zal hieronder kort in gaan op de activiteiten die binnen LGOG al – gedeeltelijk – in dit kader worden georganiseerd, binnen de eigen kring of – vooral – binnen een andere groep van het LGOG. Vervolgens gaan we kijken naar de invloed die LGOG kan uitoefenen op het beleid, verkennen we de ruimte die hiervoor is en de problemen die kunnen bestaan om effectief tot actie over te gaan. Tenslotte kijken we naar de mogelijkheden die nog benut kunnen worden.

In de voorbije jaren heeft de kring al eens een cursus georganiseerd met raakvlakken van het benoemde onderwerp. Ik denk hierbij specifiek aan de cursus "lees je landschap" in de winter van 2008 waarin naast archeologie ook aandacht aan geologie en aan de omgeving werd besteed of aan de lezing over het boerenlandschap in Noord-Limburg van november 2001. Wellicht niet helemaal de cultuurhistorie zoals Duijf die bedoelde en soms ook al langer geleden. Maar buiten de kring is het onderwerp bij LGOG te vinden bij de sectie Monumenten. Deze sectie wil het onderzoek stimuleren en is actief op het gebied van bescherming en het behoud van monumenten en ze organiseert lezingen over thema's ten aanzien van stads- of dorps-schoon. Bij deze sectie zit in elk geval specifiekere aandacht wat dit onderwerp betreft. Een kring moet breder blijven en zich niet op een onderwerp fixeren; een sectie kan zich verdiepen.

Het prikkelende stuk roept het Kringbestuur in elk geval op zich te blijven bezinnen op zijn taken en missie. Die bezinning zal, mede naar aanleiding van het artikel van de heer Duijf, onderwerp van discussie zijn in een van de bestuursvergaderingen. Vervolgens kan vanuit deze antwoorden gekeken worden naar de mogelijkheden. Het is

dan belangrijk om de ruimte te kennen die het bestuur heeft. Ik heb daarvoor de statuten en de reglementen van onze vereniging geraadpleegd. Het doel van LGOG is "het bevorderen van de kennis van de gewestelijke geschiedenis en oudheidkunde van Limburg in de meest ruime zin en het bevorderen van de belangstelling voor deze geschiedenis in de samenleving." Dit doel wordt bereikt door (onder andere) "het stimuleren van het historisch en oudheidkundig onderzoek; het uitgeven van geschriften op historisch en oudheidkundig terrein; het doen houden van lezingen en vergaderingen en het organiseren van wetenschappelijke excursies." (zie statuten en huishoudelijk reglement van onze vereniging onder artikel 2 van de statuten en artikel 3 van het huishoudelijk reglement).

Lobbyen en dergelijke is iets dat we al langere tijd doen (we geven immers gevraagd en ongevraagd "advies" aan de gemeente) en hebben formeel en informeel contact met ambtenaren en bestuurders. De gemeente heeft regelmatig contact met ons en maakt ook gebruik van onze mening. In het algemeen hebben we de indruk dat we serieus worden genomen en dat er ook geluisterd wordt; helaas moeten wij ook wel eens constateren dat bij bepaalde projecten (in het bijzonder die waarbij de financiën een risico voor de gemeente vormen) het belang van geschiedenis en archeologie er wel eens erbij inschiet. De mogelijkheid die er dan bestaat is om formeel bezwaar te maken tegen bepaalde besluiten; dit recht hebben alle burgers in dit land. Het probleem is dat de kring – omdat wij geen rechtspersoon in juridische zin zijn, maar afhankelijk zijn van het provinciale hoofdbestuur – dan geen vuist kan maken of bezwaar kan indienen. In het kringreglement staat dat letterlijk onder artikel 3, sub c: "De Kringen trachten hun doel voor hun leden te bereiken door: c. het zorgen voor het behoud van de monumenten, archeologisch erfgoed en oudheden in hun ressort, zulks in overleg met het Bestuur, dat steeds bevoegd blijft rechtstreeks, evenwel in samenwerking met het Kringbestuur

op te treden." Daarnaast is het ook zo dat het bestuur – ook allemaal vrijwilligers – gevoed moet worden door de leden. Omdat we (vaak?) niet (tijdig) op de hoogte zijn van bepaalde ontwikkelingen, kunnen we niet reageren op deze veranderingen.

Tenslotte is de suggestie van de auteur om activiteiten te organiseren in het kader van de topologie en zelfs "topofilie" waardevol. Het programma voor dit komende seizoen zit eigenlijk al vol; het idee om een wintercursus in het volgende seizoen te organiseren met volop aandacht voor dit onderwerp is een agendapunt voor een van de komende vergaderingen en wellicht dat de al eerder genoemde "brainstorm" nog andere ideeën oplevert. Ik denk echter dat LGOG provinciebreed regelmatig aandacht besteedt aan gedeelten van de belangstelling van de schrijver, wij van onze kant kunnen kijken of we het (nog) dichter bij huis kunnen brengen.

DE OUDHEIDKAMER – GENEALOGIE – DE KANTFABRIEK

Marcel van den Munckhof

Onlangs werd het Bestuur door een bezorgd lid op de hoogte gebracht van het feit dat er een probleem is met het onderhouden van de genealogische zaken in De Kantfabriek: de collectie is toentertijd vanuit de Oudheidkamer meegegaan naar de nieuwe locatie en is ondergebracht in Museum De Kantfabriek. De voorzitter van de kring heeft naar aanleiding van dit bericht contact opgenomen met de heer Jan Janssen, als oud-voorzitter van beide instellingen helemaal "ingevoerd" in de materie. Dit heeft uiteindelijk geresulteerd in onderstaande oproep om mee te denken. In de vergadering van september zal het kringbestuur hierover ook spreken. Het kan natuurlijk niet zo zijn dat belangrijke historische verzamelingen van de vml Oudheidkamer verloren gaan.

De Oudheidkamer – Genealogie – Museum de Kantfabriek

Jan Janssen

Oud voorzitter van De Oudheidkamer en van Museum de Kantfabriek

Zoals u allen weet had Horst sinds 1974 een Oudheidkamer. Dat was een historisch museum, gericht op de geschiedenis van het dorp Horst. Dit museum had onder meer een bibliotheek met boeken over de streekgeschiedenis, klappers uit de burgerlijke stand van gemeenten en doop, trouw, overlijden registratie van de kerk. Dit van de meeste gemeenten in Noord-Limburg.

Jarenlang werd de bibliotheek druk bezocht om stamboom gegevens te zoeken. Er werden met succes activiteiten georganiseerd die de belangstelling voor genealogie stimuleerden.

Maar tegelijk ontdekten steeds meer belangstellenden internet als bron voor stamboek onderzoek. We wijten daaraan het afnemen van de belangstelling voor onze bibliotheek. Rond het jaar 2000 was het aantal genealogie-bezoekers te verwaarlozen. In overleg met de gemeente besloot het bestuur van De Oudheidkamer met genealogie te stoppen. De stamboomcollectie zou een plek krijgen in de nieuwe bibliotheek in de Librije. Vlak voor de opening van BiblioNu in de Librije bleek dat de bibliotheek dit niet kon overnemen en moesten we de stamboomgegevens meenemen naar Museum de Kantfabriek.

In de kantfabriek is de hele collectie van De Oudheidkamer geïntegreerd en wordt zoveel mogelijk in de verhaallijn opgenomen. Maar genealogie past daar niet in. Als er voldoende bezoekers voor kwamen zou dat te accepteren zijn, maar het zijn er nu zo mogelijk nog minder dan 15 jaar geleden in De Oudheidkamer. Dus moeten we er mee stoppen. Temeer omdat de gestaag groeiende collectie ruimtegebrek veroorzaakt.

Museum de Kantfabriek zoekt naar een oplossing.

Wie helpt ons aan een goed idee?

NIEUWE PUBLICATIES

TER GELEGENHEID VAN het 50-jarig priesterjubileum op 15 april 2012 van pastoor J.H.W. van Hoef is het boekje “Kerk en Cultuur” uitgegeven. Het boekwerkje beschrijft de kerkschatten van de R.K. Parochiekerk H. Gertrudis in Lottum.

Reeds in 1980 is een soortgelijk boekwerk uitgegeven door de Rabobank van Lottum.

Pastoor van Hoef heeft samen met het kerkbestuur een enorme bijdrage geleverd om de diverse kunstschatten gerestaureerd te krijgen. Het resultaat is nu mooi vastgelegd in het boekje. Vele kleurenfoto's van de in de kerk aanwezige beelden, kruisbeelden, gebrandschilderde ramen, schilderijen en het Randebrock-orgel geven een mooi beeld van de rijkdom van de kerk in Lottum.

Voor de liefhebber een mooi boekje dat de kunstzinnige rijkdom van ons Roomse leven goed weergeeft.

ZWISCHEN REVOLUTION UND REFORM

Nieuw licht op Frans Clemens von Fürstenberg (1755-1827), de laatste kasteelheer van Ter Horst.

Besteladres:

Landschaftsverband Westfalen- Lippe

Archivamt

Freiherr-vom-Stein-Platz1

D 48133

Münster

Prijs: €24,00

GRAD LENSSEN gaf in eigen beheer het boek 'Horst ondergronds' uit. Hij probeert een verband te leggen tussen de Horster geschreven geschiedenis en de Horster archeologie. Het boek is te krijgen bij de Bruna en bij Grad zelf.

Het kost 25 euro.

LEZING BROEKHUIZEN EN BROEKHUIZENVORST

Jan Vissers, secretaris

In "De Leste Geulde" op woensdag 14 maart 2012. Lezing over Broekhuizen en Broekhuizenvorst gehouden door de heer Jeu Derikx na afloop van de jaarvergadering van het LGOG Ter Horst.

De heer Jeu Derikx van de "Stichting Historische Kring Broekhuizen – Broekhuizenvorst" geeft een inleiding over de dorpjes Broekhuizenvorst en Broekhuizen en daarna een PowerPoint over de bezienswaardigheden en wetenswaardigheden over de beide dorpjes aan de Maas.

Broekhuizenvorst. Het dorp maakt sinds 2001 deel uit van de gemeente Horst aan de Maas en daarvoor van de gemeente Broekhuizen. Broekhuizenvorst heeft ongeveer 1150 inwoners. Het dorp maakte deel uit van het ambt Kessel, dat de Hertog van Gelre -en later de Spaanse Koning als zijn opvolger vanaf 1543- toebehoorde. De heerlijkheid zelf vormde vroeger (met zekerheid vanaf 1424) bestuurlijk één geheel met Swolgen en had een gezamenlijke schepensbank die onder voorzitterschap stond van de ambtman van Kessel. De Spaanse koning die tevens de heerlijkheid hier bezat, verkocht deze in 1655 wegens geldproblemen aan de Staten van Gelre, die het op hun beurt weer verkochten aan Francois Guillaume de Fleming in 1673; zijn zoon verkocht die van Broekhuizenvorst in 1727 aan Hendrik Ignatius Schenk van Nydeggen. In 1771 werd de schepensbank met Ooijen samengevoegd (waar het kerkelijk ook al één geheel mee vormde). Toen het Spaanse koningshuis uitstierf, volgde de Spaanse Successieoorlog die er toe leidde dat ook Broekhuizenvorst door de Pruisen werd bezet en formeel in 1713 Pruisisch werd. Dit bleef zo totdat de Fransen in 1794 Pruisisch Gelder definitief veroverden. In 1798 werden de heerlijke rechten en schepensbanken door de Fransen afgeschaft en vervangen door andere bestuursvormen.

Bij de totstandkoming van het Koninkrijk der Nederlanden (1814) werd Broekhuizenvorst hiervan onderdeel. Bij de Belgische onafhankelijkheidsstrijd (1830) koos dit gebied echter voor aansluiting met België en kwam het bij het vredesverdrag van London in 1839 bij de Duitse Bond, waar in 1866 uit werd gestapt. Sinds die tijd is Broekhuizenvorst definitief in Nederland gelegen.

Huldiging van de heer Heuvelmans bij gelegenheid van zijn 40-jarig lidmaatschap

Afscheid van bestuurslid de heer Xavier van Dijk

PROGRAMMA 2012 – 2013:

19 september

Lezing: Dhr. Geuskens over “Bendevorming in de Peel in de 18e eeuw”

29 + 30 september

Excursie Ieper e.o.

7 november

Lezing: Archeologie. Maarten Dolmans geeft een lezing over Fort St. Michiel in Blerick.

12 december

Lezing: De baron van Geysteren en de heer Jakobs geven een lezing over Geysteren en het kasteel.

27 december

Kleine excursie door het dorp Geysteren.

9 januari

Kerkbezichtiging

30 januari

Lezing: Louis Berkvens, Pruisische wetgeving in Horst

15, 22 januari en 5 februari

Wintercursus: “Verzet en deportatie”

6 maart

Jaarvergadering + korte lezing

10 april

Lezing: Dhr. Kluytmans geeft een lezing over “Peelschatten.”

HOBBY-GILDE HORST E.O. CURSUS GENEALOGIE

Deze cursus Genealogie zal u, onder leiding van een ervaren genealoog, de handvatten bieden om uw eigen familiegeschiedenis in kaart te brengen. In 10 bijeenkomsten van 1,5 tot 2 uur wordt u de kennis en vaardigheid bijgebracht die voor zo'n onderzoek nodig zijn: 3 bijeenkomsten in september, daarna 1 per maand tot en met april, met daarnaast 2 excursiedagen (1 dag in oktober Stadsarchief Venlo en 1 dag in februari Rijksarchief (Maastricht, Den Bosch of zelfs Den Haag, afhankelijk van de behoefte van de deelnemers).

Heb je een computer nodig? Nee, maar wel zijn heel veel archieven al jaren bezig om hun gegevens te digitaliseren (waardoor de originele stukken opgeborgen kunnen blijven en dus minder lijden) en te publiceren op internet of DVD. Aan de andere kant: alléén met de computer is ook niet mogelijk. Je zult af en toe naar het archief moeten, eenvoudigweg omdat niet alles is gedigitaliseerd en ook niet alles gedigitaliseerd zal worden.

In de eerste drie bijeenkomsten verkrijgt de deelnemer de nodige kennis en praktische vaardigheid om het onderzoek naar zijn familiegeschiedenis te kunnen starten. Voor de daarop volgende bijeenkomsten is een programma gemaakt, maar daar kan al naar gelang de behoefte van de deelnemers, van worden afgeweken. Daarnaast wordt vanaf de derde dag ruimte ingepland voor het bieden van oplossingen voor problemen waar de deelnemers bij hun onderzoek tegen aan lopen.

Programma in een notedop:

Dag 1 (20 september 2012): De tijd na Napoleon (1815-1932)

Dag 2 (27 september 2012): De tijd van de Kerkboeken (17e eeuw – 1815)

Dag 3 (4 oktober 2012): Het Oud Archief (12e – 17e eeuw)

Nader te bepalen in oktober: Excursiedag Stadsarchief Venlo

Dag 4 (8 november 2012): onderzoek in het buitenland

Dag 5 (13 december 2012): de aankleding van de genealogie deel 1

Dag 6 (10 januari 2013): de aankleding van de genealogie deel 2

Nader te bepalen in februari 2013: Excursiedag Rijksarchief

Dag 7 (21 februari 2013): de nieuwste tijd (1932 – heden)

Dag 8 (14 maart 2013): “onwettige kinderen” en “vader onbekend”

Dag 9 (11 april 2013): hoe publiceert je de resultaten van jouw onderzoek

Dag 10 (25 april 2013): afsluiting en evaluatie

BESTUUR LGOG KRING TER HORST

Voorzitter:

Dhr. drs. M.P.G.M. van den Munckhof, (Marcel)
Harrie Driessenstraat 3, 5961 TT Horst. Tel: (077)3981833
vdmunckhofm@gmail.com

Secretaris en vice-voorzitter:

Dhr. P.J.T. Vissers, (Jan)
Hertog Willemlaan 16, 5961 TK Horst. Tel: (077)3984140
secretariaat@lgogterhorst.nl

Penningmeester:

Dhr. P. Jakobs R.T., (Peter)
De Pelslap 7, 5961 LP Horst. Tel: (077)3985242
peter.jakobs@ziggo.nl

Lid:

Mw. W.J.G. Seuren-Keijsers, (Mien)
De Donckstraat 41, 5975 AB Sevenum. Tel: (077)4671443
pwa.seuren@home.nl

Lid:

Dhr. ing. P.J.M. Jakobs, (Pieter)
Gastendonkstraat 15, 5961 JW Horst. Tel: (077)3986873
lgog@lgogterhorst.nl

Lid:

Dhr. A.H. Snellen (Arie)
Nieuwe Baan 6, 5865 AN Tienray. Tel: (0478)692196
ariebetsie@mybb4you.nl

Verspreiding convocaten/persberichten:

Dhr. drs. W.J. Moorman, (Wim)
Meterikseweg 153, 5961 CV Horst. Tel: (077)3981606
wim.moorman@hetnet.nl